

ΚΛΕΙΩ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ ΕΝ ΛΕΙΨΙΑΙ.
ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β΄.

ΤΟΜΟΣ Ζ΄.

ΑΡΙΘΜ. 9 (152).

Συνδρομή αρχομένη από 1. Απριλίου εκάστου έτους έτησία μὲν
φρ. χρ. 25 εξαμηνος δὲ φρ. χρ. 12½.

ΕΤΟΣ Ζ΄.

τῆ 1/13. Δεγροβίου 1891.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΜΑΝΤΖΩΝΗΣ.

Κ διασημότετος τῶν νεωτέρων ἰταλῶν ποιητῶν, ὁ ἰδρυτὴς καὶ ὁ ἀρχηγὸς τῆς Ῥωμαντικῆς σχολῆς τῆς Ἰταλίας, Ἀλέξανδρος Μαντζῶνης, ἐγεννήθη ἐν Μεδιολάνοις τῆ 7 μαρτίου 1785. Ὁ πατὴρ αὐτοῦ κατήγετο ἐξ εὐγενοῦς οἰκογενείας, ἡ δὲ μήτηρ αὐτοῦ ἦτο ἡ εὐφροσύνη θυγατὴρ τοῦ περιφήμου Καίσαρος Βεκικαρία.

Ὁ Μαντζῶνης ἐγένετο κατὰ πρῶτον γνωστός εἰς τὸν φιλόμουσον κόσμον τῷ 1806 δι' ἑνὸς ἐλεγειακοῦ ποιήματος ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ διδασκάλου αὐτοῦ Καρόλου Imbonati («Versi sciolti»), εἶτα δὲ, τῷ 1807 διὰ τοῦ ἀλληγορικοῦ ποιήματος «Ὀυρανία», ὅπερ εἶνε ἡ ἐξύμνησις τῆς ποιήσεως. Ἀλλ' ἡ ποιητικὴ αὐτοῦ πρωτοτυπία ἐφάνη μόλις τῷ 1810 ἐν τοῖς «ἱεροῖς ὕμνοις» (Inni sacri), δι' ὧν ὁ Μαντζῶνης ἐδημιούργησε νέον εἶδος λυρικῆς ποιήσεως. Ἀφ' οὗτου ἐνυμφεδὴν τὴν θυγατέρα τοῦ ἐν Γενεύῃ τραπεζίτου Blondel, ἧτις ὀλίγω ὕστερον μετέβη ἐκ τῆς προτεσταντικῆς εἰς τὴν Ῥωμαϊκὴν ἐκκλησίαν.

Ἡ Μαντζῶνης προσέλαβεν ἀσπληρῶς καθολικὴν τάσιν καὶ ἐγένετο θερμότετος πρόμαχος τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς μεσαιωνικῆς παπῶσόνης. Ἐδγλωττος τοῦτου μαρτυρία εἶνε τὸ ἐν ἔτει 1819 κατὰ πρῶτον δημοσιευθὲν σύγγραμμά του «Παρατηρήσεις περὶ τῆς καθολικῆς ἡθικῆς» (Osservazioni sulla morale cattolica).

— Ἡ πρώτη αὐτοῦ τραγωδία «Il conte di Carmagnola» (ἐκδ. ἐν Μεδιολ. 1820), ἐν ἣ περιγράφει τὸ μισθοφορικὸν τοῦ 15 αἰῶνος, ἔτυχε καὶ ἐκτός τῆς Ἰταλίας, μεγάλης ἐπιδοκιμασίας. Ἡ δευτέρα αὐτοῦ τραγωδία «Adelchi» (Μεδιολ. 1823) περιγράφει τὴν ὑπὸ Καρόλου τοῦ μεγάλου ἐπενεχθεῖσαν πῶσιν τῆς κυριαρχίας τῶν Λογγοβάρδων. Εἰς τὴν αὐξήσιν τῆς δόξης τοῦ Μαντζῶνης οὐ μικρὸν συνετέλεσαν καὶ τὰ μικρότερα αὐτοῦ ποιήματα, πρὸ πάντων δὲ ἡ εἰς τὸν θάνατον τοῦ Ναπολέοντος ᾠδὴ «Il cinque Maggio» (1823), ἣν μετέφρασεν εἰς τὴν γερμανικὴν ὁ Γκαίτε. Ἀλλὰ τὸν μέγιστον κρότον ἐν ὄλῳ τῷ φιλο-

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΜΑΝΤΖΩΝΗΣ.

λογικῶ κόσμῳ ἐποίησεν τὸ ἱστορικὸν αὐτοῦ μυθιστόρημα «Οἱ μνηστήρες» (I promessi sposi. Storia Milanese del secolo XVII), δημοσιευθὲν εἰς τρεῖς τόμους ἐν Μεδιολάνοις τῷ 1825—26, ἔκτοτε δὲ ἐκδοθὲν περὶ τὰς 200 φορές, καὶ μεταφρασθὲν εἰς ὅλας τὰς κυριωτέρας γλώσσας τῆς Εὐρώπης. Τὸ μυθιστόρημα τοῦτο, κατ' οὐσίαν διηγούμενον τὴν ἱστορίαν δύο πτωχῶν ἐραστῶν, τοῦ Ρέντζου καὶ τῆς Λουκίας, ἐκ τῆς Λίμνης τοῦ Κόμου, εἶνε εὐγλωττος ἐξόμνησις τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας καὶ

τῶν λειτουργῶν τῆς, ἀφθονεῖ δὲ λαμπροτάτων ἠθογραφικῶν εἰκόνων καὶ χαρακτήρων, ἱστορικῶς πιστῶν, φυσικωτάτων, ζωντανῶν καὶ ὁρατῶν· ἰδία ἐξόχος εἶνε ἡ περιγραφή τοῦ λοιμοῦ, ὅστις ἐν ἔτει 1630 ἐμάστιζε τὴν πόλιν τῶν Μεδιολάνων. Κατὰ τὴν πρεσβυτικὴν του ἡλικίαν ἠσχολεῖτο ὁ Μαντζῶνης πρὸ πάντων μὲ φιλολογικῶς μελέτας. Ἐν ἔτει 1860 ἐξελέγη γεροῦσιαστῆς τοῦ βασιλείου τῆς Ἰταλίας, ἀπέθανε δὲ τῇ 22 μαΐου 1873.

Η ΔΥΝΑΜΙΣ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ.

(Συνέχεια.)

Τώρα ἔρχομαι εἰς τὸ ζήτημα περὶ τοῦ πῶς προκαλεῖται ἡ ὑπνωσις καὶ τί κυρίως εἶνε ἡ ὑπνωτικὴ ἐκκίνησις κατὰστασις. Ὁ ἀναγινώσκων περιγραφὰς τῆς ὑπνώσεως γενομένης ὑπὸ διαφόρων ἐρευνητῶν, εὐρίσκει τοσαύτας διαφορὰς, ὥστε ἀδυνατεῖ νὰ πιστεύσῃ ὅτι πάντες οἱ ἐπιστήμονες οὗτοι ὁμιλοῦσι περὶ ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος. Καὶ τὸ παραδοξότατον εἶνε ὅτι ἕκαστος ἐξ αὐτῶν ἰσχυρίζεται ὅτι παρατηρεῖ πάντοτε καὶ κατὰ τὴν αὐτὴν τάξιν παρουσιαζόμενα τὰ αὐτὰ φαινόμενα, ἐκ τῶν ὁποίων ἄλλοι οὐδὲν ἴχνος παρετήρησαν. Δὲν εἶνε λοιπὸν καθόλου θαυμαστὸν ὅτι δὲν συμφωνοῦσι πρὸς ἀλλήλους, ἀλλὰ κατηγοροῦνται μεταξύ των ἀμοιβαίως ὅτι δὲν παρετήρησαν τὸ ὄρθον ἢ δὲν εἶναι ἱκανοὶ νὰ τὸ παρατηρήσωσιν, ἢ καὶ — ὅπερ τὸ χεῖριστον — ὅτι ἐξαπατῶσι τὸν κόσμον. Ἡ αἰτία τῆς ἀσυμφωνίας ταύτης εἶνε ὅτι ἡ ὑπνωτικὴ κατάστασις εἶνε πολὺ λεπτὴ καὶ δυσδιάκριτος. Τὸ ἰδιαίτερον χαρακτηριστικὸν αὐτῆς γνώρισμα εἶνε ὡς εἶπον, ἡ πρὸς τὰς ἐντυπώσεις εὐαισθησία. Αἰσθητοποιοῦντες κατὰ τὸ δυνατόν τὸ πρᾶγμα παραβάλλομεν τὴν κατάστασιν ταύτην πρὸς μαλακὴν καὶ εὐμάλακτον μάζαν κηροῦ. Πᾶσα διάφορος μεταχειρίσις μεταβάλλει διαφόρως τὸ σχῆμα αὐτῆς. Ὁ εἰς λαμβάνει αὐτὴν διὰ τῆς λαβίδος καὶ λέγει ὅτι εἶνε ἐπιπεδος· ὁ ἄλλος λαμβάνει αὐτὴν διὰ κοχλιαρίου καὶ λέγει ὅτι εἶνε στρογγύλη.

Ὁ Bernheim ἰσχυρίζεται ὅτι ἡ ὑπνωσις καὶ ὁ φυσιο-λογικὸς ὕπνος εἶναι τὸ αὐτὸ πρᾶγμα, καὶ ὅτι δύναται τις νὰ κάμῃ καὶ εἰς τὸν συνήθη ὕπνον, ὅτι κάμνει εἰς τὴν ὑπνωσιν. Εἶναι βέβαιον ὅτι αἱ δύο αὗται καταστάσεις εἶναι ἀδελφαί· ὑπνωσιν ἀνόμασαν τὸν ὕπνον, τὸν προκαλούμενον διὰ τεχνικῶν μέσων.

Αὕτη ἡ ἀποκοιμήσις — τὸ ὑπνωτίζειν, εἶνε ἀπλοῦν πρᾶγμα. Ὁ ἀσθενὴς διατάσσεται νὰ προσηλώσῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπὶ τινὰ χρόνον εἰς τι ἀντικείμενον ἢ νὰ παρατηρῇ ἀενῶς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ ὑπνωτιστοῦ. Μετ' οὗ πολὺ ζαλίζεται καὶ ἀρχίζει νὰ τὰ βλέπῃ ὅλα μαύρα: τὰ βλέφαρα γίνονται βαρῆα καὶ μετὰ πολλοῦ κόπου δύναται μόλις νὰ κρατηθῶσιν ἀνοικτά. Εἶνε ἀπαραιτήτως ἀνάγκαιον, ὥπως ὁ ἀσθενὴς, γινώσκων ὅτι πρόκειται περὶ τῆς θεραπείας του, μὲν ἐντελῶς παθητικὸς καὶ ἀνευ θελήσεως, καὶ προσπαθῇ νὰ ὑπεῖκη εἰς τὰ νεύματα καὶ τοὺς λόγους τοῦ ὑπνωτίζοντος αὐτὸν ἱατροῦ. Οὗτος δὲ ὀφείλει διαρκῶς μὲ ἡσύχους, ἡπίους καὶ εὐαρέστους λόγους νὰ προκαλῇ τὸν ὕπνον καὶ μετ' ὑπομονῆς καὶ καρτερίας νὰ διδάσκῃ τὸν ἀσθενῆ πῶς ν' ἀπο-

κοιμηθῇ. Ἡ προσήλωσις τῶν ὀφθαλμῶν εἰς ἐν ὀφθαλμὸν σημειῶν δὲν ἔχει, κατὰ τὴν γνώμην μου, καμμίαν χαρακτηριστικὴν σπουδαιότητα. Εἶνε μόνον βοηθητικὸν μέσον καὶ ἐνεργεῖ πρὸ πάντων ψυχικῶς. Πιστεῦθι ὅτι τὸ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν σκότος, ὅπερ προέρχεται ἐκ τοῦ καμάτου τῶν Ultraclemente, ἐπαυξάνει τὴν προσδοκίαν τῆς ἀποκοιμήσεως. Ὅταν ὁ ἀσθενὴς ἀρχίσῃ νὰ βλέπῃ τὰ πάντα σκοτεινά, νομίζει ὅτι ὁ ὕπνος ἔρχεται, καὶ κλείει τοὺς ὀφθαλμοὺς. Λέγω τοῦτο διότι πολλάκις συμβαίνει ν' ἀποκοιμίζεται ὁ ἀσθενὴς ἀνευ τοιαύτης προπαρασκευῆς, καὶ χωρὶς νὰ προσηλῶνῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς του εἰς ὀφθαλμὸν τι ἀντικείμενον, ἀλλ' ἀπλῶς δι' ἰσχυρὰς τινὸς ὑποβολῆς, οἷον: «κλείσατε τοὺς ὀφθαλμοὺς — τώρα ἀποκοιμηθήτε!» Πρὸ πάντων εἰς μικρὰ παιδία ἡ διαταγὴ αὕτη ἐπιτυγχάνει πολλάκις ἀμέσως.

Ἐπιπέτω ἐνταῦθα ὅτι ἀνθρωπὸς τις ὑπνωτίζεται κατὰ τινὰ ἐκ τῶν συνήθων τρόπων· καὶ ὅτι, τοῦτ' ὅπερ σπανίως συμβαίνει, ἀμέσως κατὰ τὸ πρῶτον πείραμα ἀρχίζει ν' ἀποκοιμᾶται ἢ τὸν νὰ ἐπιπίπτῃ εἰς ὑπνωσιν. Τότε ὁ ἀνθρωπὸς οὗτος κοιμάται κατὰ τὸ φαινόμενον μὲ φυσικὸν ὕπνον, ἀλλὰ, ἐνῶ κοιμάται, ἀκούει πάντοτε πᾶν ὅ,τι λέγει αὐτῷ ὁ ἱατρός. Ἐρωτώμενος δὲ, δίδει πάντοτε ὀρθὰς ἀποκρίσεις. Δύναται, κοιμώμενος, νὰ κρατῇ τακτικὴν συνομιλίαν, μάλιστα δὲ καὶ νὰ ἐγερθῇ, νὰ γράφῃ, νὰ τρώγῃ, νὰ πίνῃ καὶ ἐν γένει νὰ πράττῃ πᾶν ὅ,τι διαταχθῇ, ἔχων ὅμως πάντοτε κεκλεισμένους τοὺς ὀφθαλμοὺς. Τὸ πνεῦμά του εἶνε ἐντελῶς ἐστερημένον θελήσεως. Ἄν ὑψώσωμεν τὸν βραχίονά του, δὲν σκέπτεται νὰ τὸν καταβιάσῃ ἀλλὰ κρατῇ αὐτὸν ἐπὶ ὀλοκλήρους ἄρας ὑψωμένον, χωρὶς νὰ αισθάνεται τὴν παραμικρὰν κούρασιν. Πιστεῖται πᾶν ὅ,τι ἀκούσει προφερόμενον μετὰ τινος ἐμψάσεως. Ἀκολουθεῖ πᾶν νεῦμα καὶ ἐκτελεῖ μετὰ πάσης ἀκριβείας πᾶν ὅ,τι διὰ τοῦ νεύματος τοῦτου διαταχθῇ. Συγχωνεύεται οὕτως εἰπεῖν καὶ συνενοῦται εἰς ἐν ὄν μετ' ἐκείνου, ὅστις ὁμιλεῖ πρὸς αὐτόν, καὶ δύναται νὰ μαντεύῃ μετὰ θαυμαστῆς διορατικότητος πᾶσαν αὐτοῦ ἐπιθυμίαν ἢ πρόθεσιν. Ἄν καὶ ἔχει τοὺς ὀφθαλμοὺς κεκλεισμένους, δύναται ὅμως κάλλιστα νὰ διακρίνῃ ἂν ὁ ἱατρός εὐρίσκειται πλησίον του ἢ ἄλλος τις· διακρίνει δὲ τοῦτο διὰ τῆς ἀκοῆς, διὰ τῆς ἀφῆς, διὰ τῆς ὁσφρήσεως — πολλάκις δὲ μάλιστα βλέπει καὶ μεγάλα ἀντικείμενα διὰ μέσου τῶν κεκλεισμένων βλεφάρων.

Ὅταν ὁ ἱατρός κατορθώσῃ νὰ φέρῃ τὸν ἀσθενῆ εἰς τὴν κατάστασιν ταύτην, τότε δύναται πλέον ν' ἀρχίσῃ

ἡ κυρίως διὰ τοῦ ὑπνωτισμοῦ θεραπεία. Ὁ ἱατρός ὁμιλεῖ ἤδη εἰς ἀνθρωπὸν, τοῦ ὁποίου ἡ δεκτικότης καὶ εὐαισθησία πρὸς ἐντυπώσεις εἶνε καταπληκτικῶς ἠξυμμένη. Ἐκαστος λόγος του ἐμποιεῖ βαθεῖαν, ἀνεξίτηλον ἐντύπωσιν καὶ δύναται νὰ ἐπιφέρῃ ψυχικὴν καὶ σωματικὴν ἀλλοίωσιν εἰς τὸν κοιμώμενον. Μετὰ μεγάλης προσοχῆς καὶ περισκέψεως, μετὰ πολλῆς ὑπομονῆς καὶ μετὰ πολλῆς δεξιότητος καὶ ὀρθοτροπίας ὀφείλει ἤδη ὁ ἱατρός νὰ ἐξεγείρῃ διὰ λόγων καὶ διὰ χειρονομιῶν τὴν φαντασίαν τοῦ πάσχοντος, πρὸς ἰασιν τοῦ σώματος αὐτοῦ. Ὅφείλει ν' ἀμφισβητῇ τὰ νοσηρὰ συνασθήματα τοῦ ἀσθενοῦς, νὰ παροξύνῃ τὸ πνεῦμα εἰς ἰσχυρὰν ἐντασιν, ἢ — ὅπερ μοι φαίνεται ἡ προσφθεσττέρα ἔκφρασις — ν' ἀποκαδιώτῃ τὴν διαταραχθεῖσαν ἰσορροπίαν τοῦ ὀργανισμοῦ.

Ἐν τούτῳ δὲν δύναται τις ν' ἀκολουθῇ ὀφθαλμῶν τι, καὶ ἀκριβῶς προδιαγεγραμμένον σχέδιον. Ὁ ἱατρός ὀφείλει ὄχι μόνον νὰ ἔχῃ κάμῃ ὀρθὴν διάγνωσιν τῆς νόσου καὶ σημεῖωσιν ὅσον τὸ δυνατόν πληρέστερον πάντα τὰ ὑποκειμενικὰ συμπτώματα, ἀλλὰ καὶ νὰ γνωρίζῃ μέχρι τινὸς βαθμοῦ τὸν χαρακτήρα καὶ τὰς ιδέας τοῦ ἀσθενοῦς· διότι ὁμιλεῖ ὅπως δῆποτε πρὸς ἄτομον σκεπτόμενον καὶ ἔχον ἀτομικὰς ιδιότητας, καὶ ὀφείλει πράγματι νὰ πείσῃ αὐτό: νὰ τὸ πείσῃ διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ λόγου. Κατὰ τὰ διάφορα λοιπὸν ἄτομα ὀφείλει καὶ διαφόρως νὰ φέρεται ὁ ἱατρός — διότι ὁ ἀσθενὴς πρέπει ὄχι μόνον νὰ πιστεύῃ ἀλλὰ καὶ νὰ ἐννοῇ. Ὁ ἐν ὑπνώσει διατελὼν δὲν ἔχει ἰδίαν θέλησιν, ἀλλ' ἐνεργεῖ καὶ κινεῖται ὅπως τὸν κινήσωμεν ἡμεῖς. Ἐάν λόγου χάριν δώσωμεν εἰς τὴν χεῖρά του κανονικὴν τινα κίνησιν, ἡ κίνησις αὕτη ἐξακολουθεῖ ἐφ' ὅσον χρόνον θέλωμεν, ἔστω καὶ ἐπὶ ἄρας ὀλοκλήρους. Ἡ ἀνωτάτη διοίκσις ἀγνοεῖ τοῦτο, δὲν ἐκδίδει ἐναντίαν διαταγὴν, καὶ ἡ χεὶρ κινεῖται ἀκαταπαύστως, ἀκαμάτως, μετὰ πάσης ἀκριβείας ἐπιτελοῦσα τὸ καθήκον τῆς. Τοῦτο εἶνε διὰ τὸν ἱατρὸν ἐν μέσον, δι' οὗ βεβαιούται ὅτι ὁ ὕπνος εἶνε βαθύς.

Οὐχὶ ἀνευ σκοποῦ ὑπεδήλωσα ἀνωτέρω ὅτι ὁ κοιμώμενος σκέπτεται πολὺ ὀλίγον. Ἄλλ' ὅσον ὀλίγον καὶ ἂν εἶνε τοῦτο, πάντοτε ὅμως σκέπτεται, ἀκόμη καὶ κατὰ τὸν βαθύτατον ὕπνον. Καὶ τὸ παραδοξότατον, ἀντιλαμβάνεται μετὰ μεγίστης ὀξύτητος, εἶνε ἐπαδέξιος καὶ προσεκτικώτατος εἰς τὰς κινήσεις του, ἐννοεῖ πολὺ ταχύτερον ἢ ἐν ἐγρηγόρσει, καὶ δεικνύει μεγίστην εὐφυΐαν ὅταν πρόκηται νὰ κρατῆσῃ τὰς ἐπιβαλλόμενας αὐτῷ ιδέας.

Ὅτῳ λ. χ. δύναται εἰς τινὰς ἀρρώστους μου νὰ ἐπιβάλλω ἐν τῇ ὑπνώσει τὴν ιδέαν, ὅτι εἶναι ὑπνοβάται, κατὰ τὴν κοινὴν σημασίαν τῆς λέξεως, ὅτι δύναται νὰ προλέγῃ τὸ μέλλον, ὅτι δύναται νὰ βλέπῃ διὰ μέσου τῶν τοίχων, τί γίνεται εἰς τὸ παρακείμενον δωμάτιον, καὶ τὰ τοιαῦτα. Τότε οἱ ἀσθενεῖς οὗτοι παίζουν τὸ ρόλον τῶν μὲ ὄλην τὴν φυσικότητα. Περιγράφουσι παραδείγματα χάριν, κατὰ παράκλησίν μου, παρακείμενόν τι δωμάτιον, εἰς τὸ ὁποῖον οὐδέποτε εἰσῆλθον, ἀπαράλλακτα ὡσάν νὰ ἐβλεπον διὰ μέσου τῶν τοίχων. Αἱ τοιαῦτα περιγραφὰ εἶναι ἐνίοτε λιαν ἀνακριβεῖς καὶ ἐσφαλμένα. Ἐν τούτοις αἱ φαντασίαι αὗται εἶναι τὸς

ζωηραὶ, μαντεύουσι μετὰ τοσαύτης περισκέψεως καὶ ὁμιλοῦσι μὲ τόσην βεβαιότητα, ὥστε, ἀνευ ἀκριβοῦς ἐξελέξεως, δύναται τις νὰ περιέλθῃ εἰς σύγχυσιν καὶ νὰ πιστεύσῃ εἰς τὴν ὑπνωμαντείαν. Περί ἐκ προαιρέσεως ἀπάτης οὐδεμία ὑπόνοια δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἐνταῦθα, καθότι ὁ ὑπνωτισμένος ἀναλαμβάνει ἐντελῶς τὸ ἐπιβαλλόμενον αὐτῷ πρόσωπον, ὁμιλεῖ μετὰ πληρεστάτης πεποιθήσεως καὶ θεωρεῖ τὰς φαντασιοκοπίαις του ὡς ἀληθινὴν πραγματικότητα.

Ἄλλ' ἡ δύναμις αὕτη τοῦ ὑπνωτισμένου δὲν πρέπει νὰ μᾶς ἐκπλήττῃ πολὺ, διότι πάντες γνωρίζομεν αὐτὴν ἐξ ἰδίας πείρας. Ὅστις ἐτυχέ ποτε νὰ ὄνειρευθῇ μετὰ ζωηρότητος, γνωρίζει ὅτι ἐν τῷ ὕπνῳ δύναται νὰ φαντασιοκοπῇ πολὺ ζωηρότερον ἢ ἐν ἐγρηγόρσει. Δύναται τις λόγου χάριν νὰ ὄνειρευθῇ ὅτι συνδιαλέγεται μετὰ τινος ἄλλου καὶ λαμβάνει παρ' αὐτοῦ παντὸς εἶδους ἀπροσδοκῆτους, προσφθεστάτας ἀπαντήσεις. Καὶ ὅμως ἡ ὄλη συνδιάλεξις, καὶ αὗται αἱ ἀπροσδόκητοι καὶ προσφθεῖς ἀπαντήσεις, εἶναι γέννημα τῆς φαντασίας αὐτοῦ τοῦ ὄνειρευομένου.

Διὰ τῆς ἐξετάσεως τοῦ ὕπνου παρὰ τοῖς ὑπνωτισμένοις λαμβάνομεν τὴν πεποιθῆσιν, ὅτι ἡ συνήθης ἡμῶν διαγωγὴ συνειδήσεως ἀποτελεῖ ἐλάχιστον μόνον μέρος ὅλου μας τοῦ ψυχικοῦ βίου. Μόνον μερικῶν ιδεῶν, ὀλιγίστων πράξεων ἡμῶν, ἔχομεν συνειδησιν κατ' ὀφθαλμὸν τι χρονικὸν σημεῖον: τὰ δὲ πλεῖστα τῶν ἐν ἡμῖν συμβαινόντων, συμβαίνουσιν ἐν τῇ μεγάλῃ σφαίρᾳ τοῦ ἡμισυνειδήτου ἢ τοῦ ἐντελῶς ἀσυνειδήτου. Διὰ βαθμιαίων μεταβάσεων διαδέχονται ἀλλήλας αἱ καταστάσεις αὗται. Ἀκριβῶς διαγεγραμμένα ὄρια δὲν ὑπάρχουσι, ὥπως καὶ μεταξύ ὕπνου καὶ ἐγρηγόρσεως. Ὅσοῦ βαθύτερος εἶνε ὁ ὕπνος, τόσῳ περισσότερον ἀνακόπτει εἰς τὸ φανερόν τὸ ἐν ὕπνῳ ἀσυνειδήτου. Διὰ τῆς ὑπνώσεως κατέστη δυνατὴ ἡ σπουδὴ τοῦ ἀσυνειδήτου τοῦτου καὶ ἡ ἐφαρμογὴ αὐτοῦ πρὸς ὠφέλειαν τοῦ πάσχοντος ἀνθρώπου.

Τὸ ἐν ἡμῖν ἀσυνειδήτου ἀποτελεῖ πρᾶγμα ὅπως διάφορον ἀνθρωπὸν, ὅπως διάφορον «ἐγώ». Ὁ ἀνθρωπὸς ἐν ὑπνώσει εὐρισκόμενος εἶνε ὅπως διάφορον πρόσωπον ἢ ἐν ἐγρηγόρσει διατελῶν. Τινὲς ἐνέργειαι τοῦ πνεύματος, οἷον τὸ κρίνειν, τὸ θεωρεῖν, τὸ λογικῶς διανοεῖσθαι, εἶναι ἐντελῶς ἠφανισμένα· ἀλλὰ δὲ τούναντιον, ὡς ἡ φαντασία, εἶναι καταπληκτικῶς ἠξυμμένη. Ἡ νήρη, ἥτις συνήθως θεωρεῖται ὡς γνώρισμα τῆς συνειδήσεως, δὲν εἶνε ἐξησθενωμένη, ἀλλὰ τούναντιον ἐπιτεταμένη. Ὁ κοιμώμενος δύναται νὰ ἐνθυμηθῇ πᾶν ὅ,τι συνέβη αὐτῷ κατὰ τὴν ἐγρηγόρσιν. Ἐρωτῶ συνήθως τοὺς ἀρρώστους μου, ὅταν εὐρίσκωνται βυθισμένοι εἰς βαθὺν ὕπνον, πῶς ἔχουσιν. Καὶ ὅτι δῆποτε συμβαίνει αὐτοῖς ἐν τῷ ὕπνῳ, ἐνθυμῶνται αὐτό. Τοῦτ' ἐστίν, ἢ ἐνθυμῶνται μὲν, ἀλλ' ἀσυνειδήτως. Ὅταν ἀφουκισθῶσι, νομίζουσιν ὅτι τὰ ἐλησμονήσαν ὅλα. Ἄλλ' ἐάν ἐμβάλωμεν αὐτοὺς πάλιν εἰς ὕπνον, βλέπομεν ὅτι τὰ πάντα ἐπανέρχονται εἰς τὴν μνήμην των, καὶ τότε μᾶς διηγῶνται πᾶν ὅ,τι τοῖς συνέβη κατὰ τὸν πρότερον ὕπνον.

(Ἐπεται συνέχεια.)

Η ΔΟΥΛΕΙΑ ΕΝ ΤΗ ΚΛΑΣΣΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΙ.

(Συνέχεια.)

Δυνάμειδα ήδη εκ των προτέρων να εικάσωμεν, ότι τοιοῦτος λαός κλίνει περισσότερο πρὸς τὴν σκληρότητα καὶ ἀπανθρωπίαν, ἢ οἱ πρᾶξις καὶ μετ' ὅλην τὴν πασίγνωστον ἀνδρείαν των φιλόφρονες Ἀθηναῖοι. Καὶ διὰ τὴν σκληρότητά καὶ ἀπανθρωπίαν αὐτῆ τοῦ Ῥωμαίου πρὸς τοὺς δούλους ἀνεπτύχθη τοσοῦτον ἰσχυρότερον, ὅσον περισσότερο ἠδύνατον ἢ τρυφήλοτης καὶ ἡδυπάθεια, ὅσον σπανιότερον ἐφαίνετο ἀπειλουμένη ὑπὸ ἐξωτερικῶν ἐχθρῶν ἢ ὑπαρξίς τῆς πολιτείας, ὅσον περισσότεραν διάδοσιν καὶ προκοπὴν ἐλάμβανον τὰ ἀποκτηνωτικὰ καὶ τὴν καρδίαν ἀποσκληρύνοντα δεσμάτα των ζυφομαχιῶν καὶ θηριομαχιῶν· τοῦτ' ἐστὶ μετὰ τὴν διαμόρφωσιν τῆς ἀπολύτου μοναρχίας.

Ἡ γενικὴ ὀνομασία των δούλων παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις ἦτο *servus*, (εἰς τὸν πληθυντικὸν *servi*), ἣτις εἰς τὰς νεωτέρας γλώσσας προσέλαβε τὴν σημασίαν τοῦ «ὀπηρετῆς».

Οἱ Ῥωμαῖοι — ἐνεκα τῆς νομικῶς πολὺ περισσότερον ἀνεπτυγμένης νομοσύνης των — ἐγνώριζον κάλλιστα ὅτι ἡ δουλεία ἦτο μόνον πραγματικὸς, τὸ πολὺ πολὺ ἐπὶ τοῦ διεθνοῦς δικαίου θεμελιούμενος, οὐχὶ ὅμως αὐτονόητος οὐδὲ ἐπὶ τοῦ φυσικοῦ δικαίου στριζόμενος δεσμός. Κατὰ τοῦτο διέφερον οἱ Ῥωμαῖοι πολὺ πρὸς τοὺς Ἕλληνας. Παρὰ τοῖς Ἕλλησι τούλαχιστον των ἱστορικῶν χρόνων ἦτο ἐδραία καὶ γενικὴ ἡ πεποίθησις περὶ τῆς ἀπολύτως ὑποδεεστέρας φύσεως των δούλων. Ἐναντίαι γνώμαι εὐρίσκονται σπανιότατα. Μόνον ὁ κομικὸς ποιητὴς Φιλήμων ἐκφράζεται σαφῶς ὑπὲρ τῆς ἐναντίας γνώμης λέγων ὅτι κατὰ διαταγὴν τῆς φύσεως οὐδεὶς γίνετα δούλος, ἀλλ' ἡ τύχη μόνον καταβιάζει τὸν ἀνδρῶπον εἰς αὐτὴν τὴν θέσιν. Παρὰ τῷ Ἀριστοτέλει εὐρίσκεται μὲν ἀπαξ ἡ παρατήρησις, ὅτι ἡ φύσις δὲν κάμνει καμμίαν διαφορὰν μεταξύ ἐλευθέρων καὶ δούλων· ἀλλ' ἐξ ὧων ἀλλαχοῦ λέγει περὶ τῆς δουλείας, συναγεται ὅτι καὶ ἐνταῦθα ἄλλο τι ἐννοεῖ.

Ὁ Ἀριστοτέλης, ὡς εἶπομεν ἀνωτέρω, ὠνόμασε τὸν δούλον ἐμψυχον ἐργαλεῖον. Ὁ Ἀριστοτέλης ἄσπαστως ἐξέφρασε τὴν ἰδέαν ὅτι ὁ δούλος κατὰ τὸν σκοπὸν καὶ τὴν θέσιν ὀλίγον διαφέρει τοῦ κτήνους. Προσέτι δὲ προσπαθεῖ νὰ δικαιολογήσῃ τὴν δουλείαν λογικῶς καὶ νομικῶς. Ἐάν, λέγει, τὰ ἐργαλεῖα ἠδύνατον δι' ἀπλῆς διαταγῆς τοῦ κυρίου των νὰ κινῶνται, ὅπως αἱ αὐτοκίνητοι μηχαναὶ τοῦ Δαίδαλου καὶ τοῦ Ἡφαίστου, ἐάν τὸ ὑφαντικὸν ἐργαλεῖον ὕφαιεν ἀφ' ἑαυτοῦ κινούμενον, καὶ τὸ πλῆκτρον, ἐκρουέν ἀφ' ἑαυτοῦ τὰς χορδὰς τῆς λύρας, δὲν θὰ εἶχομεν καμμίαν ἀνάγκην δούλων. Ἀλλ' ἐπειδὴ τοῦτο δὲν εἶνε δυνατόν, δι' αὐτὸ ἡ δουλεία τῷ φαίνεται ἀπαρατήτως ἀναγκαία καὶ διὰ τῆς ἀναγ-

καίτητος ταύτης δικαιολογούμενη. Ὅτι οἱ ἀγοραστοὶ βάρβαροι ἦτο δικαιοτάτων νὰ γίνωνται δούλοι, ἰσχυρίζεται διαρρηθὴν λέγων ὅτι οἱ ἀνδρῶποι οὗτοι εἶναι μόνον μεταξύ των ἐλεύθεροι· ἐπομένως ἀπέναντι ἡμῶν πρέπει νὰ κλίνωσι τοὺς ἀχένας εἰς τὸν ζυγόν.

Οἱ Ῥωμαῖοι εἰς τοιαῦτα ζητήματα περὶ τοῦ δικαίου νοημονέστεροι ὄντες δὲν ἠδύνατον νὰ πιστεύωσιν ὅτι ἡ πάντων μήτηρ, ἡ φύσις, ἐθήκεν αὐτὴ ἡ ἴδια τὸν Λατίνον ὑπεράνω τοῦ ξένου, τὸν κύριον ὑπεράνω τοῦ δούλου. Τὴν ἀρχὴν τῆς δουλείας παρήγον ἐκ τῆς ἐν πολέμῳ αἰχμαλωτίσεως, ἣτοι ἐκ γεγονότος τοῦ διεθνοῦς δικαίου, καὶ ἐπειδὴ ἐν πολέμῳ ἡ δύναμις καὶ τὸ δίκαιον εἶναι ταυτόσημα, ἐδεώρουν τὸ πρᾶγμα ὡς νομικῶς δικαιολογούμενον.

Κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους διεκρίνοντο, κατὰ τὴν γένεσιν, πέντε εἶδη δουλείας.

Ἐν τῷ Ῥωμαϊκῷ κράτει ἐγένετο πρὸ πάντων δούλος ὁ γεννόμενος ἐκ μητρὸς δούλης, ἀδιάφορον ἂν ἐγεννᾶτο ἐκ γάμου δούλων, ἢ ἦτο γόνος μὴ γνήσιος ἐλευθέρου πατρὸς. Αὕτη ἦτο ἡ δουλεία διὰ τῆς γεννήσεως. Ἀλλὰ πλὴν τούτου ὑπῆρχον τέσσαρες τρόποι, κατ' οὓς ὁ ἐλεύθερος ἐκ γενετῆς ἔχανε τὴν ἐλευθερίαν του. Πρῶτον διὰ τῆς ἐν πολέμῳ αἰχμαλωσίας· διότι οἱ αἰχμαλωτιζόμενοι ἐν πολέμῳ ἐξετίθεντο εἰς δημοπρασίαν ὑπὸ τὸ δόρυ (*sub hasta*) εἴτε ὑπὸ τὸν στέφανον (*sub corona*). Δεύτερον ἐπώλειτο ὑπὸ τῆς πολιτείας ὡς δούλος, ἐκεῖνος ὅστις ὑπέξεφευγε τὴν γενικὴν ἀπογραφὴν διὰ νὰ ἀποφύγῃ τὴν πληρωμὴν των

φύρων καὶ τὴν ἐν τῷ στρατῷ ὑπηρεσίαν, ἢ ὅστις ἐλιποτάκτει ἐν πολέμῳ. Τρίτον ἔχανε τὴν ἐλευθερίαν του ὁ καταδικαζόμενος εἰς θάνατον, διότι πρὸ τῆς θανατώσεως ἐγένετο δούλος. Καὶ τέταρτον ὁ ὀφειλέτης μὴ δυνάμενος νὰ πληρώσῃ τὰ χρεῖα του, ἐλαμβάνετο εἰς ὠρισμένης τινὰς περιστάσεις ὑπὸ τοῦ πιστωτοῦ του ὡς δούλος.

Ἡ ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τῆς δουλείας ἐγένετο διὰ τῆς ἀπελευθερώσεως (*manumissio*). Ἐνίοτε ἡ ἀπελευθέρωσις ἐγένετο ὑπὸ τῆς πολιτείας, ὅπως ἐν Ἑλλάδι, ὡς ἀμοιβὴ δούλων παρασχόντων ἐκτάκτως μεγάλας ἐξυπηρετήσεις· ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὅμως ἐγένετο ἡ ἀπελευθέρωσις τοῦ δούλου κατὰ τὴν ὁρεξὶν ἢ ἰδιοτροπίαν τοῦ κυρίου του, πολλὰκις μὲν διότι ἐδίδεν εἰς αὐτὸν ἀνάλογόν τι χρηματικὸν ποσόν, πολλὰκις δὲ καὶ ἐκ προσωπικῆς συμπαιδείας ἢ συνεισῆς ὑποσχέσεως.

Ὁ ἀπελευθερούμενος δούλος ὠνομάζετο *libertinus*. Ἡ θέσις αὐτοῦ ἐξηρτάτο ἐκ τοῦ μείζονος ἢ ἐλάσσονος βαθμοῦ τῆς ἐπισημότητος, μετ' ἧς ἐγένετο ἡ *manumissio*.

Τὸ ἐπισημότερον εἶδος τῆς ἀπελευθερώσεως παρεῖχεν εἰς τὸν ἀπελεύθερον τὰ πλήρη δικαιώματα τοῦ

Ο ΠΡΙΓΚΗΨ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.
Ὁ υἱὸς τῆς πριγκιπίσσης Σοφίας.

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΣΥΝΑΥΛΙΑ. Εἰκὼν ὑπὸ G. Tyrann.

ἐκ γενετῆς ἐλευθέρου· οὐχ ἦσαν ὁμοίως καὶ ἐν ταύτῃ τῇ περιπτώσει ἐβένον εἰς αὐτὸν κοινωνικῶς ὅμοια τις κηλὶς, οἷα περίπου σήμερον εἰς τοὺς ἀπελευθερωθέντας Μαύρους τῆς Βορείου Ἀμερικῆς. — Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῶν αὐτοκρατορῶν προέκυψεν ἐκ τοῦ θεσμοῦ τῆς ἀπελευθερώσεως τῶν δούλων ἐνδιάφερουσά τις σχέσις μετὰ παραδόξως ἐσωτερικῶς συγκρούσεις. Ἦδη κατὰ τὴν τελευταίαν ἑκατονταετηρίδα τῆς δημοκρατίας εἶχεν ἐξελιφθῆ ἡ ἱστορικὴ ἀντίθεσις μεταξὺ τῶν πατρικῶν καὶ τῶν πληβείων, ἡτις ἐν τῇ ἀρχαιότερᾳ ἱστορίᾳ τῆς Ῥώμης εἶχε διαδραματίσῃ τοσοῦτο σπουδαῖον πρόσωπον. Ἡ κοινωνία εἶχε λάβῃ νέαν ὅλως διοργανώσιν. Ὁ ἐλεύθερος πληθυσμὸς τῆς Ῥώμης κατὰ τὰς ἀρχὰς τῶν αὐτοκρατορικῶν χρόνων διηρείτο εἰς τρεῖς τάξεις: τὴν τῶν γερουσιαστῶν, τὴν τῶν ἱππέων καὶ τὴν τοῦ ὄχλου (τρίτη τάξις). Ἡ τάξις τῶν γερουσιαστῶν περιωρίζετο εἰς τὴν Ῥώμην· εἰς τὰς χεῖρας αὐτῆς εὐρίσκειτο, συμφώνως πρὸς τὸ πολιτικόν, ἡ κυρίως πολιτικὴ δύναμις, ἡ ὅποια κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δημοκρατίας ἐξήσκειτο ὑπὸ σύμπαντος τοῦ λαοῦ. «Ἡ γερουσία ἐκέκτητο τὸ δικαίωμα νὰ μεταβιβάσῃ καὶ νὰ μεταζητῇ τὴν κυριαρχίαν, τοῦτ' ἐστὶ νὰ ἐγκαθίστῃ καὶ νὰ καθαρῇ τοὺς αὐτοκράτορας, δικαίωμα, τὸ ὁποῖον βεβαίως εἰς ἐξαιρετικὰς τινὰς μόνον περιπτώσεις ἐξήσκησε, τὸ ὁποῖον ὁμοίως οἱ αὐτοκράτορες πάντοτε ἀνεγνώριζον, ζητοῦντες καὶ δεχόμενοι τὴν ὑπ' αὐτῆς ἐπικύρωσιν τῶν. Ἐν ταῖς σχέσεσιν αὐτῶν πρὸς τὴν γερουσίαν οἱ αὐτοκράτορες ἦσαν μόνον οἱ πρῶτοι μεταξὺ τῶν ὁμοίων· οἱ γερουσιασταὶ ἐπομένως ἦσαν οἱ Pairs ἐν τῇ κυρίᾳ σημασίᾳ τῆς λέξεως.»

Ἡ δευτέρα κοινωνικὴ τάξις — οἱ ἱππεῖς «equites» — ἀντιστοιχεῖ περίπου πρὸς τὴν σήμερον καλουμένην «καλὴν κοινωνίαν», μὴ συμπεριλαμβανομένης τῆς ὑψηλῆς εὐγενείας. Εἰς τὴν τάξιν τῶν ἱππέων ἀνήκον τὸ πλεῖστον μέρος τῶν ἀξιοματικῶν, οἱ διευδυνταὶ στραπέων, οἱ μεγαλέμποροι καὶ μέγας ἀριθμὸς εὐπόρων ἰδιωτῶν. — Ἡ τρίτη τάξις περιελάμβανε τοὺς τεχνίτας, τοὺς μικροὺς βιομηχάνους καὶ μικρεμπόρους, τοὺς καπῆλους, τοὺς ἐξ ἐπαγγέλματος ἐπιστήμονας καὶ τοὺς καλλιτέχνους. ἐφ' ὅσον οἱ μετερχόμενοι τὰ τοιαῦτα ἐπαγγέλματα δὲν ἦσαν ἤδη δούλοι· προσέτι δὲ καὶ τὴν πενεστάτην τάξιν, ἡτις ἦτο πολυαριθμοτάτη καὶ ἐξ ἡ σχεδὸν ἀποκλειστικῶς ἐκ τῆς δημοσίας ἐλεημοσύνης.

Οἱ αὐτοκράτορες, καίπερ ἀνήκοντες εἰς τὴν τάξιν τῶν γερουσιαστῶν, εὐρίσκοντο ὁμοίως πολὺ συχνὰ εἰς ἀντιπολίτευσιν πρὸς τὴν τάξιν ταύτην. Τὸ μέγα δημοκρατικὸν βέδμα, τὸ ὁποῖον ἀκόμη κατὰ τοὺς πρώτους δύο αἰῶνας μετὰ τὴν πτώσιν τῆς δημοκρατίας πολλαχῶς γίνεται ἐπαισθητόν, ἦτο κατ' ὁμοίαν ἀριστοκρατικόν, ὑπὸ τῆς ὑψηλῆς εὐγενείας ἐνοουόμενον καὶ προαγόμενον — οὐδαμῶς δὲ δημοτικόν. Ἡ γερουσία διέκειτο ἐχθρικῶς πρὸς τοὺς αὐτοκράτορας, καὶ ἰδίᾳ πρὸς τοὺς «κακοὺς αὐτοκράτορας», διότι οὗτοι περιεφρόνουν τὰ προνόμια τῆς πρώτης τάξεως, διότι ἡ αὐτοκρατορία εἶχε θέσει τέρμα εἰς τὴν ὀλιγαρχικὴν ἐξουσίαν τῶν εὐγενῶν τῆς πόλεως, καὶ πολλαχῶς ἐπροστάτευε τὰ συμφέροντα τῶν μὴ εὐγενῶν ἐναντίον τῶν ἀξιώσεων τῆς λατινικῆς εὐγενείας. — Πᾶσαι αἱ μαραιῖναι πράξεις καὶ τὰ φρικώδη κακουργήματα τῶν «κακῶν αὐτοκρατορῶν», ἅτινα διηγούνται ἡμῖν — ἐν μέρει οὐχὶ λίαν ἀξιοπύστως — οἱ «δημοκρατικὰ φρονήματα» ἔχοντες συγγραφῆς τῆς

Ῥώμης, ἀπευδύνονται κατὰ μελῶν τῆς πρώτης τάξεως: τὰ θύματα εἶναι σχεδὸν ἀνεξαιρέτως γερουσιασταὶ, ἀποστερούμενοι ληστικῶς τῆς περιουσίας τῶν, ἐξοριζόμενοι, χλευαζόμενοι, προσηλακίζόμενοι καὶ θανατούμενοι. Ἐντεῦθεν τὸ παράδοξον φαινόμενον ὅτι οἱ «κακοὶ» οὗτοι αὐτοκράτορες, οἵτινες ἐν τῇ πρωτεύουσῃ, ἐνθα ἤδρευεν ἡ ὑψηλὴ εὐγένεια, διεσύροντο ὡς τέρατα φανλότητος καὶ ἀπανθρωπίας, καὶ ὡς τοιοῦτοι παρεδόθησαν καὶ εἰς τοὺς ἐπιγενεστέρους — οἱ αὐτοκράτορες οὗτοι ἐθεωροῦντο ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ὡς ἐξαιρετοὶ ἡγερόνες.

Ἡ ἐχθρότης αὐτῆ πρὸς τὴν γερουσίαν — (Ὁ Νέρων λέγεται ὅτι εἶπε μίαν φορὰν εἰς ἐν μέλος τῆς τάξεως ταύτης: «Σὲ μισῶ, διότι εἶσαι γερουσιαστὴς») — ἡ ἐχθρὰ αὐτῆ ἔσχεν ὡς συνέπειαν, ὅτι οἱ αὐτοκράτορες, μεθ' ὅλον τὸν εἰς τὴν γερουσίαν ἐπιδεικνύμενον ἐξωτερικὸν σεβασμὸν, παρεῖχον ἐμπιστευτικὰς τινὰς θέσεις οὐχὶ εἰς τὰ τέκνα τῆς ὑψηλῆς εὐγενείας, ἀλλὰ εἰς τοιαῦτα πρόσωπα, οἷας δῆποτε καταγωγῆς, εἰς τὰ ὅποια ἠδύνατο νὰ ἔχων ἀπόλυτον ἐμπιστοσύνην. Μέλη τῆς δευτέρας τάξεως, πολλαχῶς λίαν ἀμφιβόλου καταγωγῆς, διεδραμάτιζον ἐνίοτε σπουδαιότατον πρόσωπον, διὰ τὸ ὁποῖον διακαῶς ἐφθονοῦντο ὑπὸ τῶν ἐποφθαλιμῶν τῆν ἀρχὴν γερουσιαστῶν.

Ἄλλ' ἐπὶ συχνότερον συνέβαινε τοῦτο μετὰ τοὺς ἀπελευθέρους. Οἱ δούλοι τῶν Ῥωμαίων ἦσαν ἐν μέρει κατὰ τὴν μόρφωσιν, κατὰ τὴν παιδείαν καὶ κατὰ τὴν πείραν τοῦ κόσμου πολὺ ἀνώτεροι οὐ μόνον τῶν μελῶν τῆς τρίτης τάξεως ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τῶν ἱππέων. Οὐ μόνον εἶχον τὴν διοίκησιν τῶν κτημάτων καὶ ἐν γένει τῆς περιουσίας τῶν κυρίων τῶν, ἀλλὰ καὶ ἐσοῦδαζον πᾶσας τὰς ἐπιστήμας: φυσικὴν, ἱατρικὴν, μαθηματικὰ, πολιτικὴν οικονομίαν κτλ. Οἱ ἱατροὶ παραδείγματος χάριν ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ῥώμῃ ἦσαν σχεδὸν πάντες δούλοι· ὡσαύτως δὲ κατηγορίαι τινὲς καλλιτεχνῶν.

Οἱ ἐπὶ τοιοῦτοις προτερήμασι διακρινόμενοι οὗτοι δούλοι κατελάμβανον ἤδη καὶ ἐν τοῖς ἰδιωτικοῖς οἰκοῖς ὑπέροχον θέσιν, δι' ἧς διεκρίνοντο ὁμοίως ἀπὸ τοῦ μεγάλου πληθους τῶν μὴ ἐλευθέρων. Ἐξ αὐτῶν ἀπετελεῖτο πρὸ πάντων ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀπελευθέρων· οἱ δεσπόται τῶν ἰσχύοντων νὰ βλέπωσι τοσοῦτον ἐξέχοντα ἐπὶ παιδείᾳ καὶ εὐφυίᾳ ἄνδρας ἐν ἴσῃ μοίρᾳ διατελοῦντας πρὸς τὰ κατοικίδια ζῶα ὑπὸ τὴν ἐποψίν τοῦ δικαίου.

Ὅσακις λοιπὸν τοιοῦτός τις ἀπελευθερὸς τοῦ αὐτοκράτορος ἀνήρχετο εἰς ὄλον ἐν ὑψηλοτέρᾳ θέσει, ἐγένετο αὐλικὸς ὑπάλληλος, γενικὸς γραμματεὺς ἢ πρωθυπουργὸς καὶ ἐκράτει πράγματι εἰς χεῖρας τοῦ τὰς ἡνίας τοῦ κράτους — τότε ἡ τετυφωμένη ὑψηλὴ εὐγένεια εὐρίσκειτο εἰς φοβερὰν σύγκρουσιν αἰσθημάτων. Ἡ κηλὶς τῆς προτέρας ἀνελευθερίας ἔμνε πάντοτε ἀνεξάλειπτος εἰς τὸν πανίσχυρον ἐνοουόμενον τοῦ αὐτοκράτορος· ἐν τῷ βᾶδει τῆς καρδίας τῶν οἱ εὐγενεῖς περιεφρόνουν τὸν ἄνδρα, ἐνάπιον τοῦ ὁποῖου ἔτρεμον· καὶ αὐτὸς ὁ ἐλεύθερος χερῶναξ ἐνόμιζε τὸν ἐαυτὸν τοῦ κατὰ τι καλλίτερον. Καὶ ὁμοίως οἱ ἐνδομύχως περιφρονοῦντες τὸν πρῶτον ἐκεῖνον δούλον ἦσαν ἠναγκασμένοι νὰ καλόπαισι παντοιοτρόπως μετὰ φόβου καὶ τρόμου τὰ αἰσθημάτων τῶν ταῦτα, μὴδὲ διὰ τῆς ἐλαχίστης κινήσεως τῶν ὀφρύων νὰ προδίδωσι τὴν δυσαρρέσειάν τῶν, νὰ πίπτωσι πρᾶνεις ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἐνάπιον τοῦ ἄλλοτε δούλου καὶ νὰ προσκυνῶσιν αὐτὸν ταπεινότητα.

Ψυχολογικῶς περιεργωτάτη τῷ ὄντι σύγκρουσις αἰσθημάτων, ἡτις πολλαχῶς βεβαίως θὰ προὐκάλεσε μειδίαμα πικροτάτης περιφρονήσεως τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως εἰς τὰ χεῖλη τῶν παντοδυνάμων ἐκεῖνων self-made men.

Καὶ τοὺς ἀπελευθέρους τῶν αὐτοκρατορῶν οἱ πρὸς τὴν δημοκρατίαν ἀποκλίνοντες συγγραφῆς τῆς Ῥώμης ἔβλεπον, τὸ δὴ λεγόμενον κοινῶς, ὡσανύ παλούκια στὰ μάτια τῶν, ὅπως καὶ αὐτοὺς τοὺς αὐτοκράτορας.

Ἄν πιστεύσωμεν ὅλα ὅσα μᾶς διαγούνται οἱ συγγραφῆς οὗτοι, οὐδὲν ἴχνος ἀρετῆς, οὐδὲ μία τρίχα καλῆ ὑπῆρχεν εἰς αὐτοὺς τοὺς πρῶτον διεδούνσιν τῶν ἀνεπτύχθη εἰρηγικῶς, ἡ εὐημερία ἐν ταῖς ἐπαρχίαις προήγετο εἰς ὄλον ἐν μεγάλητερον ἀκμήν, καὶ ὁ πολιτισμὸς — τοῦλάχιστον ὡς ἐνόουν αὐτὸν οἱ Ῥωμαῖοι — πανταχοῦ προώδευεν.

(Ἔσεται συνέχεια.)

ΠΑΡΑΘΕΟΝ ΣΥΜΒΑΜΑ ΤΟΥ ΔΟΚΤΟΡΟΣ ΤΖΕΚΥΛ ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΑΙΔ.

ὑπὸ ROBERTOT ΛΟΤΑΟΒΙΚΟΤ ΣΤΗΒΕΝΣΟΝ.

(Συνέχεια.)

Ὁ Βράτσαβ, ὁ δεύτερος ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ δόκτορος Τζέκυλ, παρουσιάσθη, κάταχρος καὶ τεταραγμένος.

«Λάβε θάρρος, Βράτσαβ» εἶπεν ὁ δικηγόρος «αὐτὴ ἡ ἀβεβαιότης περὶ τῆς τύχης τοῦ κυρίου σας δὲν ὑποφέρεται πλέον· πρέπει νὰ θέσωμεν πέρας εἰς αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν. Ὁ Παῦλος καὶ ἐγὼ θὰ εἰσελθῶμεν διὰ τῆς βίας εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ κυρίου Τζέκυλ. Διὰ νὰ μὴ εὖρη διεξοδὸν ὁ κακοῦργος καὶ φύγη, πηγαίνετε σεῖς μετὰ τὸν ἀραξῆν εἰς τὴν ὀπισθεν θύραν. Καὶ λάβετε μαζὶ σας ὁ καθεὶς μίαν δυνατὴν βάρδον. Ἐν ἀνάγκῃ μεταχειρίσθητε βίαν. Ἐν πάσῃ περιπτώσει φροντίσατε νὰ μὴ μᾶς διαφύγη. Σᾶς δίδω καιρὸν δέκα λεπτά τῆς ὥρας ἕως ὅτου νὰ τοποθετηθῆτε εἰς τὴν θέσιν σας.»

Ὁ δικηγόρος ἐκύτταξε τὸ φρολόγιόν του.

«Καὶ τώρα, Παῦλε» ἐξηκολούθησε «ὡς μεταβῶμεν εἰς τὰς ἰδικὰς μᾶς θέσεις.»

Εἰσῆλθον εἰς τὴν ἀδελφὴν. Αἱ νεφέλαι ἔγειναν πυκνότεραι καὶ βαρύτεραι καὶ ἐκάλυπτον τὴν σελήνην. Ἦτο βαθεῖα, σκοτεινὴ νύξ. Ὁ ἀνεμὸς ἔπνεε συρίζων διὰ τῆς στενῆς αὐλῆς καὶ ἔσβεσε τὸ φῶς, τὸ ὁποῖον ἐκράτει ὁ Παῦλος. Μόλις ὅτε ἐστάθη ἵσὸς τὴν θύραν τοῦ ἐργαστηρίου, κατάρθωσε νὰ τὸ ἀνάψῃ πάλιν. Ἐκάθισαν ἐπὶ ἐνὸς κιβωτίου καὶ ἐπερίμενον, σιωπηλοί. Ἦκουον τὸν μακροῦτον ἐκ τῆς πόλεως βομβοῦντα θόρυβον, ἀλλ' ἐκεῖ ὅπου αὐτοὶ ἐκάθηντο ἐπεκράτει σιγῇ, διακοπτομένη μόνον ὑπὸ βημάτων, τὰ ὅποια ἤκουον εὐκρινῶς ἀναθεν.

«Αὐτὰ τὰ βήματα ἀκούονται ὅλην τὴν ἡμέραν» ἐψιθύρισε ὁ Παῦλος, «ἀκόμη δὲ καὶ τὴν νύκτα πολλαχῶς. Ὁ, ἔχει μεγάλας τύψεις συνειδήσεως ἐκεῖνος ἐπάνω, ὅπου περιπατεῖ. Ἐχυσεν αἷμα — αὐτὰ εἶνε βήματα φονέως! Ἄκροασθῆτε, κύριε Οὐττερσον, εἶναι αὐτὸ τὸ βᾶδισμα τοῦ κυρίου μου;»

Τὰ βήματα ἦσαν ἐλαφρὰ, ἐλαστικά, ὅλως διάφορα τῶν βαρέων καὶ ἀποφασιστικῶν πατημάτων τοῦ Δόκτορος Τζέκυλ. Ὁ Οὐττερσον ἀνέπεμψε βαδὺν στεναγμὸν.

«Εἶνε πάντοτε τὸ αὐτὸ ὄν;» ἠρώτησεν εἶτα.

«Μίαν φορὰν τὸ ἤκουσα νὰ κλαίῃ» ἐψιθύρισε ὁ Παῦλος.

«Νὰ κλαίῃ;» ἐφώνησεν ὁ δικηγόρος μετὰ φρίκης.

«Μάλιστα, νὰ κλαίῃ» εἶπεν ὁ ὑπὸ τῆς «ὡσανύ γυνή, ὡσανύ ἀπληξιμένη ψυχή.»

Τὰ δέκα λεπτά τῆς ὥρας παρήλθον σχεδόν. Ὁ

Παῦλος ἔλαβεν εἰς χεῖρας τὸν πέλεκυν, ὁ δὲ δικηγόρος βαρὸν σιδηροῦν μοχλόν. Τὸ παραπέτασμα τῆς κλιμακῆς ἐσύρθη πλαγίως, ὁ λόχνος ἐτέθη ἐπὶ ἐνὸς κιβωτίου, καὶ ἤδη ἔρχισαν ἀμφότεροι ν' ἀναβαίνωσι τὰς βαθμίδας. Ὁ Οὐττερσον ἔκρουσε τὴν θύραν. Οὐδεμία ἀπάντησις.

Τζέκυλ! ἐφώνησε μετὰ δυνατῆν φωνήν, — «πρέπει νὰ σὲ ἰδῶ, ἐπιμένω, θέλω νὰ σὲ ἰδῶ.» — Πάλιν καμία ἀπάντησις. «Σοῦ λέγω ὅτι εἶμαι ἀποφασισμένος νὰ σὲ ἰδῶ; καὶ ἂν δὲν ἀνοίξῃς, θὰ σπάσω τὴν θύραν.»

«Οὐττερσον» ἀπεκρίθη μία φωνὴ ἔσωθεν «πρὸς Θεοῦ, λάβε οἶκτον.»

«Αἱ!» ἐφώνησεν ὁ δικηγόρος «αὐτὴ δὲν εἶνε ἡ φωνὴ τοῦ Τζέκυλ. Αὐτὸς εἶνε ὁ Αἰδ. Σπάσε τὴν πόρτα, Παῦλε.»

Ὁ Παῦλος κατέφερε δυνατὸν κτύπημα μετὰ τὸν πέλεκυν. Ἄλλ' ἡ θύρα ἦτο ἐκ δυνατοῦ ξύλου καὶ δὲν ἐδραύσθη.

Φρικαλέα, κτηνώδης κραυγὴ φόβου ἠκούσθη ἔσωθεν. Ἐπὶ τέλους κατάρθωσε ὁ δικηγόρος νὰ ἐμπύξῃ τὴν αἰχμὴν τοῦ μοχλοῦ εἰς τινὰ ἄρμον καὶ ἀνοίξῃ τὴν θύραν.

Ἐπὶ μίαν στιγμὴν ἔμειναν ἀμφότεροι ἀκίνητοι καὶ σιωπηλοί, ὡσεὶ φοβηθέντες τὸν θόρυβον, τὸν ὁποῖον αὐτοὶ οἱ ἴδιοι ἔκαμαν. Ἐβλεπον ἐνώπιόν τῶν ἠνεωγμένων τὸ δωμάτιον καὶ φωτιζόμενον ὑπὸ λαμπροῦ, ἡρέμου φωτός. Ἐν τῇ θερμίστρᾳ ἐφλέγετο ἄφθονον πῦρ· μικρὸς χάλκινος λέβης ἐβόμβει ἐπὶ τῆς ἐστίας. Ἐπὶ τοῦ παρακειμένου τραπέζιου ὑπῆρχον ἔτοιμα πάντα τὰ πρὸς παρασκευασίαν τοῦ τείου ἀναγκαῖα. Ἐπὶ τοῦ μεγάλου γραφείου εὐρίσκοντο ἐπιστολαὶ καὶ ἄλλα ἐγγραφα ἐν πληρεστάτῃ εὐταξίᾳ — ἐν ὄλῳ τῷ Λονδίῳ δὲν θὰ ὑπῆρχε ἡρεμώτερον καὶ ἀναπαυτικώτερον δωμάτιον.

Ἄλλ' ἐπὶ τοῦ πατάματος ἐκυρτοῦτο ὑπὸ φοβερῶν, φρικαλέων σπασμῶν ἐν ἀνθρώπινον σῶμα. Ἦλθον πλησιέστερον πρὸς αὐτὸ. Ὁ Οὐττερσον μετέστρεψε τὸ πρᾶνὲς σῶμα καὶ εἶδε μετὰ φρίκης τὸ πρόσωπον τοῦ — Ἐδουάρδου Αἰδ. Οὗτος ἐφόρει ἐνδύματα, κᾶρα πολὺ μεγάλα διὰ τὸ ἀνάστημά του, ἐνδύματα τὰ ὅποια ἤρω μολὸν εἰς τὸ σῶμα τοῦ Τζέκυλ. Οἱ μυῖνες τοῦ προσώπου συνεσπῶντο εἰσὶ φρικωδῶς — ἀλλ' ἡ ζωὴ εἶχε φύγη. — Ἐν τετρανεμένον· φιάλιον, ὅπερ ἐκράτει ἐν τῇ χειρὶ, καὶ ἰσχυρὰ δομῇ πικραμυγδάλων ἔπειθον τὸν Οὐττερσον, ὅτι εὐρίσκειτο ἐνώπιον τοῦ πτώματος αὐτοκτονήσαντος φονέως. —

«Ἦλθαμεν πολὺ ἀργά, Παῦλε» εἶπε σοβαρῶς. «παρὰ πολὺ ἀργά, διὰ νὰ σώσωμεν ἢ νὰ ἐκδικηθῶμεν. Ὁ Ἄυδ Ἰσταται ἤδη ἐνώπιον ἄλλου δικαστοῦ. Δὲν μᾶς μένει ἄλλο τῶρα, παρὰ νὰ ζητήσωμεν τὸ πᾶμα τοῦ δυστυχοῦς φίλου.»

Ὁ Οὐττερσον καὶ ὁ Παῦλος ἤρχισαν ἐπιμελεστάτην καὶ ἀκριβεστάτην ἀναζήτησιν ἐν ὄλῳ τῶ οἰκοδομήματι. Οὐδὲν ἐρμᾶριον, οὐδὲν κλινοστάσιον, οὐδεμία γωνία διέφυγε τὴν προσοχὴν των. Ἦ ἀπὸ τῶν θυρῶν καταπίπτουσα κόνις ἐδείκνυεν ἐναργῶς, ὅτι ἀπὸ πολλοῦ χρόνου δὲν εἶχον ἀνοιχθῆ. Κάτω ἐν τῷ ὑπογίῳ ἔκειντο τετρασμένα κιβώτια καὶ παντὸς εἶδους ἀκαθαρσίαι. Αἱ ἀράχλαι εἶχον ὑφασμένους πρὸ τῆς θύρας τοὺς ἰστούς των. Ἦτο προφανές ὅτι ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν δὲν εἶχεν εἰσελθῆ ἐκεῖ ἄνθρωπος. — Οὐδαμοῦ ἐφαίνετο ἴχνος τοῦ Ἑρρίκου Τζέκυλ.

«Ἰσως θὰ ἐσώθῃ φυγῶν» εἶπεν ὁ Οὐττερσον. Ἐπορεύθησαν πρὸς τὴν θύραν. Ἦτο κεκλεισμένη, ἐκεῖ δὲ πλησίον ἐπὶ τῶν πλακῶν ἔκειτο ἡ κλεῖς, ἐντελῶς ὑπὸ ἰοῦ κεκαλυμμένη. «Αὐτὸ τὸ κλειδί ἔμεινε πολὺν καιρὸ ἀμεταχειρίστο» εἶπεν ὁ Οὐττερσον.

«Βέβαια» ἀπεκρίθη ὁ Παῦλος «Δὲν βλέπετε ὅτι εἶνε σπασμένο; Ἀπαράλλακτα ὡσάν νὰ τὸ ἐθραυσέ τις.»

«Ναί, ἀλήθεια, καὶ τὰ κομμάτια εἶναι καὶ αὐτὰ σκουριασμένα» ἀπήντησεν ὁ Οὐττερσον. Οἱ δύο ἰσχυροὶ καὶ τολμηροὶ ἄνδρες παρετήρησαν ἀλλήλους μετὰ φόβου καὶ τρόμου.

«Δὲν εἰξεύρω τί νὰ ὑποδέσω καὶ τί νὰ κάμω» εἶπεν ὁ δικηγόρος, ἐπὶ τέλους. «Ἐμπρός, Παῦλε, ἄς ἐρευνήσωμεν ἐκ νέου τὸ δωμάτιον.»

Ἀνέβησαν πάλιν τὴν κλίμακα. Ἐν τῷ δωματίῳ ἔκειτο εἰσὲτι ψυχρὸν καὶ ἀτενές τὸ πᾶμα τοῦ Ἄυδ — φρικαλέον θέαμα.

Διηρεύθησαν πάλιν τὸ δωμάτιον μετ' ἄκρας ἐπιμελείας, ἐλπίζοντες μήπως εὕρωσι τουλάχιστον ἐπιστολὴν τινα ἢ ἄλλο τι, δυνάμενον νὰ τοὺς ὀδηγήσῃ πρὸς ἀνακάλυψιν τοῦ ζητουμένου. Ἐπὶ μίᾳ ἐκ τῶν παρὰ τοῖς τοίχοις τραπέζων ἐφαίνετο ὅτι εἶχον γείνη πρὸ μικροῦ ἔτι χημικὰ πειράματα. Μικρὰ ὑάλινα δοχεῖα, περιέχοντα χημικὰ ὕλας, φιάλια μὲ ὑγρὰ διαφόρων χρωμάτων, ζυγὸς πρὸς στάθμησιν φαρμάκων, διυλιστήρια καὶ ἄλλα τοιαῦτα ἀντικείμενα ἐμαρτύρουν περὶ τῆς πρὸ μικροῦ γενομένης ἐργασίας ἀνθρώπου ἐπιστήμονος. «Αὐτὴ εἶνε ἡ χημικὴ ὕλη, τὴν ὁποίαν τσακίς μὲ ἐστελλε νὰ τῷ ἀγοράζω» εἶπεν ὁ Παῦλος, δείξας λευκὴν τινα, ἀλατοσιδὴ κόνιν.

Ἐμπροσθεν τῆς θερμάστρας εὕρισκετο μία πολυθρόνα, πλησίον δὲ αὐτῆς ἐν μικρὸν τραπέζιον. Ἐπὶ τοῦ τραπέζιου τούτου ἦτο ἠνεωγμένον ἐν βιβλίον. Ὁ Οὐττερσον παρετήρησεν αὐτὸ καὶ εἶδεν ὅτι ἦτο θεολογικὸν τι ἔργον, περὶ τοῦ ὁποῦ ὁ Δόκτωρ Τζέκυλ πολλάκις τῷ

εἶχεν ὁμιλήσῃ μετὰ σεβασμοῦ. Ἀλλὰ εἰς τὰ περιθώρια τῶν σελίδων ἦσαν γεγραμμένα ἰδιοχείρως ὑπὸ τοῦ Τζέκυλ φοβεραὶ βλασφημίαι.

Μετὰ τινος ἀνεξηγήτου συναισθήματος φρίκης ἐκύτασαν τὸ μέγα περιστροφικὸν κάτοπτρον, τὸ ὁποῖον ἦτον οὕτω πως τοποθετημένον ὥστε ἐβλεπον ἐν αὐτῷ μόνον τὰ ὄψα καὶ ἐμφοβα πρόσωπα των καὶ τὴν ροδινὴν λάμψιν τοῦ πυρός, ὅπερ ἐφλέγετο ἐν τῇ θερμάστρᾳ καὶ φανταστικῶς ἀντανεκλάτο ἐκ τῶν ὕαλων τῶν ἐρμαρίων.

«Αὐτὸς ὁ καθρέπτης πρέπει νὰ εἶδε παραδοξότατα πράγματα» εἶπεν ὁ Παῦλος μὲ ἀσθενῆ φωνήν.

«Ὅχι παραδοξότερα ἢ σήμερον» ἀπήντησεν ὁ δικηγόρος «Μοῦ εἶνε ἀδύνατον νὰ ἐννοήσω πρὸς τίνα σκοπὸν ὁ Τζέκυλ εἶχεν αὐτὸν τὸν καθρέπτην.»

Καὶ ἐγὼ πολλάκις εὐρέθην εἰς τὴν αὐτὴν ἀπορίαν» εἶπεν ὁ Παῦλος.

Τὸ γραφεῖον ἦτο κεκαλυμμένον μὲ ἐγγραφα, ἐπιμελῶς διατεταγμένα. Ἐπὶ ἐνὸς δέματος ἔκειτο μεγάλη καὶ βαρεῖα ἐπιστολή, ἐπιμελῶς ἐσφραγισμένη καὶ ἀπευθυνομένη πρὸς τὸν κύριον Οὐττερσον. Ὁ δικηγόρος ἀπεσφράγισεν αὐτήν. Πολλὰ ἐγγραφα ἐμπεριείχοντο ἐν τῷ φακέλλῳ. Τὸ πρῶτον ἦτο μία διαθήκη. Αὕτη περιείχε τοὺς αὐτοὺς παραδόξους ὄρους οὗς καὶ ἡ διαθήκη ἐκείνη, τὴν ὁποίαν ὁ Οὐττερσον πρὸ ἕξ μηνῶν εἶχεν ἀποδώσει εἰς τὸν Τζέκυλ. Ἐδῶ ἦσαν πάλιν γεγραμμένα αἱ ἀπαίσεις ἐκεῖναι λέξεις: «ἐν περιπτώσει καθ' ἣν ἐξαφανισθῶ» — ἀλλ' ἀντὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἐδουάρδου Ἄυδ ἐβλεπε τῶρα ὁ δικηγόρος τὸ ἴδιόν του ὄνομα —

Ἰωάννης Γαβριὴλ Οὐττερσον. — Ἐκύτταζε πρῶτον τὸν Παῦλον, ἔπειτα τὸ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ ἐγγραφὸν καὶ τέλος τὸ ἀκίνητον πᾶμα τοῦ Ἄυδ.

«Παῦλε» ἀνεφώνησεν ἐπὶ τέλους «τὸ κεφάλι μου γυρίζει. Δὲν εἰξεύρω πῶς νὰ ἐξηγήσω ὄλ' αὐτὰ. Ὁ Ἄυδ ἔμεινεν ἐδῶ μόνος ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας. Δὲν εἶχε κανένα λόγον νὰ μὲ εὖνοῃ. Πρέπει νὰ ἦτο μανιωδῶς ὀργισμένος ἐναντίον μου διότι τὸ ὄνομά μου παρηγκώνισε τὸ ἰδικόν του ἐκ τῆς διαθήκης, καὶ ὅμως δὲν κατέστρεψε τὸ ἐγγραφὸν αὐτό.»

Ἐλαβεν ἐκ τοῦ φακέλλου ἕτερον ἐγγραφὸν ἦτο σύντομος ἐπιστολή, φέρουσα ἄνω τὴν ἡμερομηνίαν, καὶ γεγραμμένη ἰδιοχείρως ὑπὸ τοῦ Τζέκυλ.

«Παῦλε», ἀνεφώνησεν ὁ δικηγόρος ἐν σφοδροτάτῃ ταραχῇ «ἦτον ἀκόμη σήμερον ζωντανὸς καὶ μάλιστα ἐδῶ εἰς αὐτὸ τὸ δωμάτιον. Δὲν εἶνε δυνατόν νὰ τὸν ἐφόνευσαν καὶ νὰ τὸν ἐξηφάνισαν εἰς τόσον βραχὺ διάστημα; ἢ ἀκόμη, πρέπει νὰ ἐσώθῃ διὰ τῆς φυγῆς! Ἀλλὰ διατί; καὶ πῶς;» Φοβερὰ σκέψις ἐκυρίευσεν τὸν νοῦν τοῦ δικηγόρου. «Δὲν πιστεύω» ἐξηκολούθησε «ὅτι ἔχομεν τὸ δικαίωμα νὰ θεωρῶμεν, ἀπλᾶς καὶ ὡς ἐτύχε,

ΕΛΕΝΗ ΒΑΚΑΡΕΣΚΟΥ.

ΑΙ ΦΙΛΑΙ.

Εἰκὼν ὑπὸ C. F. Koch.

τόν νεκρόν τούτον ὡς αὐτοκτόνον. Πρέπει νὰ εἰρθεῖ πολὺ προσεκτικοί, Παῦλε. Τίς οἶδεν, ἂν αὐτὸ τὸ διὰ βῆμά μας δὲν ἦτο παράτολμον, καὶ ἂν δὲν ἐπίκειται εἰσέτι φοβερόν τι δυστύχημα εἰς τὸν κύριόν σου.»

«Ἀλλὰ διατί δὲν ἀναγινώσκετε τὴν ἐπιστολήν, κύριε Οὐττερσον;» ἠρώτησεν ὁ Παῦλος.

«Φοβοῦμαι» ἀπεκρίθη ὁ δικηγόρος. «Ὁ Θεὸς νὰ δώσῃ νὰ μὴ ἀπατάμαι!»

Ταῦτα εἰπὼν ἔλαβε τὴν ἐπιστολήν καὶ ἤρχισε ν' ἀναγινώσκῃ:

Ἀγαπητέ μου Οὐττερσον!

Ὅταν αὐτὴ ἡ ἐπιστολὴ θὰ ἔλθῃ εἰς χεῖράς σου, ἐγὼ θὰ εἶμαι ἡφανισμένος. Ὑπὸ πρῆας περιστάσεις θὰ συμβῆ τοῦτο, ἀγνοῶ εἰσέτι· ἀλλ' ἀόριστόν τι προαίσθημα μοὶ λέγει, ὅτι τὸ τέλος εἶνε βέβαιον καὶ προσεγγίζει. Εἰμπορεῖς ν' ἀναγνώσῃς πρότερον τὸ γράμμα, τὸ ὅποιον, ὡς γινώσκω, σοὶ ἔγραψεν ὁ Λάνυον, — ἔπειτα δέ, ἂν θέλῃς νὰ μάθῃς περισσότερα, ἀνάγνωθι τὴν ἐξομολόγησιν τοῦ ἀναξίου καὶ δυστυχούς σου φίλου

Ἐρρίκου Τζέκυλ.

«Δὲν ἦτο καὶ ἄλλο ἔγγραφο ἐντὸς τοῦ φακέλλου;» ἠρώτησεν ὁ Οὐττερσον.

«Ἴδου αὐτὸ» εἶπεν ὁ Παῦλος, παραδίδων τῷ δικηγόρῳ βαρὸν καὶ πολλαχού ἐσφραγισμένον δέμα.

Ὁ δικηγόρος ἔθρηκεν αὐτὸ εἰς τὸ θυλάκιόν του καὶ εἶπε: «Μὴ ὀμυλῆσατε εἰς κανένα περιούτων τῶν ἐγγράφων. Εἴτε ἀπέθανεν εἴτε ἐφυγεν ὁ κύριός σου, ἐν πάσῃ περιπτώσει πρέπει νὰ σώσωμεν τὴν καλὴν του φήμην καὶ τὸ ὄνομά-του. Τώρα εἶνε δέκα ἡ ὥρα. Πηγαίνω εἰς τὸ σπίτι καὶ θὰ διαβάσω αὐτὰ τὰ γράμματα μετὰ ὅλην τὴν προσοχήν μου. Πρὸ τοῦ μεσονυκτίου θὰ εἶμαι πάλιν ἐδῶ, καὶ τότε θὰ καλέσωμεν τὴν ἀστυνομίαν.

Ἐκλείσεν τὸ οἶκον, καὶ ὁ Παῦλος ἔλαβε μετ' ἑαυτοῦ τὴν κλεῖδα. Ἐν τῷ προδρόμῳ ἦσαν συνηθροισμένοι περὶ τὴν θερμάστραν ὄλοι οἱ ὑπηρετοὶ ὡς πρότερον, περιδεῖς καὶ τρέμοντες. Μετὰ βῆμα βαρὸν ἐπέστρεψεν ὁ δικηγόρος εἰς τὴν οἰκίαν του. Ἄμα ἔφθασεν ἐκεῖ, ἐκλείσθη εἰς τὸ σπουδαστήριόν του καὶ ἤνοιξε τὸ σιδηρὸν ἑρμάριον. Ἐκ τοῦ βαθυτέρου διαμερίματος ἔλαβε τὴν ἐπιστολήν τοῦ Λάνυον, τὴν ὅποιαν ὤφειλε πρῶτην ν' ἀναγνώσῃ, κατὰ τὴν δοδεῖσαν αὐτῷ παραγγελίαν.

IX.

«Πρὸ τεσσάρων ἡμερῶν, τῆ 9. Ιανουαρίου 18...» ἔγραψεν ὁ Λάνυον, «ἔλαβον μετὰ τὴν τελευταίαν διανομὴν τῶν ἐπιστολῶν μίαν συστημένην ἐπιστολήν, ἐπὶ τοῦ φακέλλου τῆς ὁποίας ἀνεγνώρισα ἀμέσως τὸν χαρακτήρα τοῦ συναδέλφου καὶ παλαιοῦ συμπαθῆτός μου, Ἐρρίκου Τζέκυλ. Ἐμπεῖνα ὀλίγον τι ἐκπληκτός· μεταξύ μας δὲν εἶχομεν συγγένην ἀλληλογραφίαν· ἐκτός τούτου, εἶχον ἰδίᾳ αὐτὸν τῆ προτεραιᾶ ἐσπέρα καὶ συνῆραγον μετ' αὐτοῦ ἐν τῇ οἰκίᾳ του. Δὲν ἠδυνάμην λοιπὸν νὰ ἐννοήσω, ποῖον σπουδαῖον πρᾶγμα ἠδύνατο νὰ συμβῆ εἰς τὰς σχέσεις μας, ὥστε νὰ ἀξιώθω συστημένης ἐπιστολῆς παρὰ τοῦ Δρ. Τζέκυλ. — Ἀλλὰ τὸ περιεχόμενον τῆς ἐπιστολῆς ἐπήρξαν ὅλον ἐν τὴν ἐκπληξίν μου.

Ἀγαπητέ Λάνυον» μοὶ ἔγραψεν ὁ Τζέκυλ «Εἶσαι εἰς ἕκ τῶν ἀρχαιοτάτων φίλων μου. Ἄν καὶ κατὰ τὰ

τελευταῖα ἔτη δὲν συμφωνοῦμεν πάντοτε εἰς ἐπιστημονικά τινα ζητήματα, νομίζω ὅμως ὅτι αὐτὴ ἡ διαφωνία μας οὐδεμίαν ἔσχεν ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς ἀμοιβαίας ἀγάπης καὶ τοῦ σεβασμοῦ, ὃν ἔχομεν πρὸς ἀλλήλους. Ἄν μοὶ ἔλεγές ποτε: «Τζέκυλ, ἡ ζωὴ μου, ἡ τιμὴ μου, ἡ εὐτυχία ἢ ἡ δυστυχία μου ἐξαρτῶνται ἀπὸ σοῦ, προθύμως θὰ ἐδυσίαζον τὴν περιουσίαν μου, τὴν δεξιάν μου χεῖρα, πᾶν ὅτι μοὶ εἶνε προσφιλές καὶ πολύτιμον. Λάνυον! Σήμερον σὲ καδικετεύω, ζητῶν τὴν βοήθειάν σου. Ἡ ζωὴ μου, ἡ τιμὴ μου, τὰ πάντα, τὸ πᾶν εὐρίσκεται εἰς χεῖράς σου. Ἄν μοὶ ἤρνοισο τὴν βοήθειάν σου εἰς αὐτὴν τὴν κρίσιμωτάτην δι' ἐμὲ περίστασιν, τετέλεσται, εἶμαι χαμένος. Μετὰ τὸ προοίμιον τούτου θὰ φοβηθῆς ἴσως μήπως ἀπαιτήσω παρὰ σοῦ ἄτιμόν τινα πράξιν — κρίνε ὁ ἴδιος.

Πρέπει νὰ θυσιάσῃς αὐτὴν τὴν ἐσπέραν δι' ἐμὲ, πρέπει νὰ παραμελήσῃς πᾶσαν ἄλλην σου ὑπόδειξιν, πρέπει νὰ ἀναβάλῃς εἰς τὴν αὔριον πᾶσαν ἄλλην ἐργασίαν σου, καὶ νὰ ἔλθῃς εἰς ἐμὲ, ἀκόμη καὶ ἂν προσκαλεῖσθαι εἰς τὴν ἐπιθανάτιον κλίνην ἐνός αὐτοκράτορος. Λάβε μίαν ἀμαξάν, ἂν τυχόν ἡ ἰδικὴ σου ἀμαξά δὲν εὐρίσκειται πρὸ τῆς θύρας σου, καὶ πήγαινε κατ' εὐθείαν εἰς τὴν κατοικίαν μου. Ὁ Παῦλος ἔχει εἰδοποιηθῆ ὑπ' ἐμοῦ καὶ γινώσκει τί πρέπει νὰ πράξῃ. Θὰ ἔχει φέρει εἰς τὴν οἰκίαν μου ἕνα σιδηρουργόν. Εἰς τούτον λέγεις νὰ θραύσῃ τὴν θύραν τοῦ ἐργαστηρίου μου. Πηγαίνεις μόνος μέσα· ἀνοίγεις τὸ βάλινον ἑρμάριον Ε, τὸ ὅποιον εἶνε τὸ πρῶτον δεξιόθεν τῆς θύρας. Ἐξ αὐτοῦ λαμβάνεις τὸ τέταρτον συρτάρι ἀνωθεν (ἦτοι τὸ τρίτον κάτωθεν, ὅπερ τὸ αὐτὸ), μετὰ πᾶν ὅτι εὐρίσκειται ἐν αὐτῷ! Ἐν τῇ φοβερᾷ μου ἀμνηγνίᾳ αἰσθάνομαι νοσηρὸν τινα φόβον, μήπως δὲν ἐκφράζομαι ἀρκετὰ εὐκρινῶς καὶ σαφῶς. Ἐντοῦτοις δὲν εἶνε δυνατόν νὰ μὴ εὐρῆς αὐτὸ τὸ συρτάρι, ἂν μάθῃς καὶ τὸ περιεχόμενον αὐτοῦ. Ἐμπεριέχει λοιπὸν τινα εἶδη κόνεως, ἐν φιάλιον καὶ ἐν βιβλίον. Λάβε λοιπὸν τὸ συρτάρι ὁμοῦ μετὰ αὐτὸ τὸ περιεχόμενον, χωρὶς νὰ ἐγγίσης τίποτε, καὶ φέρε το μετὰ σοῦ εἰς τὴν κατοικίαν σου ἐν Cavendish Square.

Αὐτὸ εἶνε τὸ πρῶτον, τὸ ὅποιον, σὲ καδικετεύω νὰ πράξῃς δι' ἐμὲ. Τώρα ἔρχεται τὸ δεύτερον. Ἐάν ἀμέσως μετὰ τὴν παραλαβὴν τῆς ἐπιστολῆς μου ταύτης μεταβῆς διὰ τῆς ἀμάξης εἰς τὴν κατοικίαν μου καὶ ἐκτελέσῃς τὰ ἀνωτέρω, εἰμπορεῖς νὰ ἐπιστρέψῃς καὶ νὰ φθάσῃς εἰς τὴν οἰκίαν σου πολὺ πρὸ τοῦ μεσονυκτίου. Σοὶ δίδω ὅμως πολὺν καιρὸν, ὄχι μόνον ἐκ φόβου μήπως δι' οἴου δῆποτε ἀπροσδοκίτου περιστατικοῦ ἐπέλθῃ ἐπιβράδυνσις τις, ἀλλὰ καὶ διότι περὶ τὸ μεσονύκτιον ὄλοι σου οἱ ὑπηρετοὶ θὰ κοιμῶνται, τοῦθ' ὅπερ ὑπὸ τὰς παρούσας περιστάσεις θὰ μοὶ εἶνε πολὺ εὐχάριστον. Κατὰ τὸ μεσονύκτιον λοιπὸν — ἀκριβῶς τὴν δωδεκάτην ὥραν τῆς νυκτός — σὲ καδικετεύω νὰ εὐρεθῆς μόνος ἐν τῷ δωματίῳ, ἔνθα δέχεσαι συνήθως τοὺς πελάτας σου, καὶ νὰ ἀνοίξῃς ἰδιοχείρως τὴν θύραν εἰς ἕνα ἄνθρωπον, ὅστις θὰ σὲ ζητήσῃ ἐξ ὀνόματός μου. Εἰς τούτον τὸν ἄνθρωπον παραδίδεις τὸ συρτάρι, ὅπως εἰς τὸ περιεγγραψα ἀνωτέρω, χωρὶς νὰ ἐγγίσης τὸ παραμικρὸν ἐν αὐτῷ. Καὶ τότε θὰ ἔχῃς κάμη εἰς ἐμὲ τὴν μεγίστην εὐεργεσίαν, καὶ θὰ ἔχῃς βεβαίαν καὶ αἰωνίαν τὴν εὐγνωμοσύνην μου. Ἐάν θελήσῃς πέντε λεπτὰ τῆς ὥρας μετὰ ταῦτα νὰ λάβῃς ἐξήγησιν πάντων τούτων, θὰ

βεβαιωθῆς πόσῃ ἀνυπολόγιστον σπουδαιότητα ἔχει δι' ἐμὲ ἡ ἐκτέλεσις τῆς παρακλήσεώς μου ταύτης. Ἐάν παραλείψῃς καὶ τὸ ἐλάχιστον ἐκ τῶν ὅσα σοὶ ἔγραψα, θὰ ἔχῃς τὴν συνείδησίν σου βεβαρημένην μετὰ τὸν θάνατόν του, ἢ, ὅπερ τὸ χειρίστον, μετὰ τὴν ἀπώλειαν τῶν φρενῶν μου.

Ἐχω πληρεστάτην πεποίθησιν, ὅτι δὲν θ' ἀποκρούσῃς τὴν ἱκεσίαν μου. Ἡ καρδία μου σταματᾷ, τὰ μέλη μου παραλύονται, ὅταν καὶ μόνον φαντασθῶ ὡς δυνατὴν τοιαύτην τινὰ ἀποποίησιν ἐκ μέρους σου. Εὐρίσκομαι εἰς ξένον τόπον, μεταξύ ξένων ἀνθρώπων, ἐν ἀπεριγρᾶπτῳ ψυχικῇ στενοχωρίᾳ, τὴν ὅποιαν καὶ ἡ μάλλον παράφορος φαντασία δὲν δύναται νὰ παραστήσῃ δεινότεραν ἢ ὅσον πράγματι εἶνε. Ὡ, μὴ λησμονήσῃς οὐδὲ στιγμὴν, ὅτι ἂν ἐκτελέσῃς μετὰ πάσης ἀκριβείας τὴν παρακλήσιν μου, ὅλη μου ἡ παρούσα δυστυχία θὰ

ἀφανισθῆ ὡς ὀμίχλη ἐνώπιον τοῦ ἡλίου. Σὲ καδικετεύω, σὲ ἐξορκίζω, Λάνυον, βοήθησέ με καὶ σώσε τὸν φίλον σου

Ἐρρίκου Τζέκυλ.

(Ὑστερόγραφον.) Εἶχον ἰδίᾳ κλείσῃ καὶ σφραγίσῃ τὴν ἐπιστολήν ταύτην, ὅτε αἰφνης μίᾳ φοβερᾷ σκέψῃ συνετάραξεν ἐκ νέου τὴν ψυχὴν μου. Ἄν τυχόν αὐτὴ ἢ ἐπιστολή, ἔνεκα οἴου δῆποτε ἀπροσδοκίτου συμβάντος, ἔλθῃ μόλις αὔριον πρῶτ' εἰς χεῖράς σου, τότε σὲ παρακαλῶ νὰ ἐκτελέσῃς αὔριον τὸ ἐσπέρας τὴν παρακλήσιν μου, καὶ νὰ περιμένῃς τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον κατὰ τὸ μεσονύκτιον. Πιθανὸν ὅμως τότε νὰ εἶνε πάρα πολὺ ἄργά. Ἄν τὸ μεσονύκτιον τῆς αὔριον παρέλθῃ χωρὶς νὰ ἴδῃς τὸν ἄνθρωπον, τότε γινώριζε, ὅτι δὲν θὰ ἐπανίδῃς πλέον τὸν Ἐρρίκου Τζέκυλ.

(Ἔσται συνέχεια.)

ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΜΕΤ' ΑΛΛΗΛΩΝ.

Μυθιστόρημα ὑπὸ Ἐρμάννου Χάιζερ.

(Συνέχεια.)

Τὸ ἀπόγευμα τῆς πρῆτης ταύτης ἡμέρας ἐνὶ ἐκάδητῳ εἰς τὸν ἐξώστην τῆς μεγάλης, πρὸς τὸν κῆπον τετραμμένης αἰθούσης, καὶ ἐπὶ τὸν καφέν, λόγῳ γινόμενου περὶ ἐκδρομῆς ἐν ἀμάξῃ εἰς τὰ περιχώρα, ἡ Καρμελίτα ἐκλήσασε πρὸς τὴν θείαν τῆς, τὴν Μερτσέδες, καὶ ψιθυρίζουσα εἰς τὸ σὺς αὐτῆς ἠρώτησε, ἂν θὰ εἴη πᾶρον μαζί τῶν εἰς τὴν ἐκδρομὴν.

Ὁ Καῖϋ ἐκάδητο πρὸς τὰ ἀριστὰ ἐπὶ πολυθρόνας καντζῖων καὶ ἀναγινώσκων τὴν ἡμερησίαν εἶχε δὲ κατὰ τὴν συνήθειάν του τὸν ἕνα πόδα ἐπὶ τοῦ ἑτέρου, καὶ ἔφθερε ἀχόρῃνον πῖλον πλατύγυρον κεκλιμένον πρὸς τὸ μέτωπόν του.

Ἡ Κλεμεντίνα Ἰουλίττα ἴστατο ἀπέναντί του παρά τινι τραπέζῳ καὶ ἤντλει ἐκ τινος ἀργυροῦ λέβητος ὕδωρ εἰς τὴν καφεδόχην. «Δὲν μπορεῖς νὰ ἔξουθενήσῃς αὐτὸ τὸ ψιδωτισμα;» εἶπε πρὸς τὴν Καρμελίταν μετὰ ὑφους πλήρες μομφῆς.

«Ἡρώτησε ἂν θὰ εἴη πάραμα μαζί ἴς τὴν ἐκδρομὴν» εἶπεν ἡ Μερτσέδες μετὰ ὑφους πραυντικόν.

«Θὰ σκεφθῶμε — Σήμερα, ἰωὺ! Ἄλλοτε ὅμως, τὰ μικρὰ παιδιὰ δὲν πρέπει νὰ λαβαίνουν μέρος εἰς ὅλα, ὅσα κάνουν οἱ μεγάλοι.»

Εἰς τὸ πρόσωπον τῆς Καρμελίτας διεδέχθησαν ταχέως ἀλλήλας παντός εἶδους ἀνοικταὶ καὶ σκοτεινὰ σκιά, ἀλλ' οἱ μεγάλοι τῆς ὀφθαλμοὶ ἐφάνησαν ἐπαποῦντες — κατὰ τὴν εὐδιάλλακτον καὶ ἀμνηστικὸν φύσιν τῶν παιδιῶν — ἀπόλυτον ἐκπλήρωσιν τοῦ πόδου τῆς παρὰ τῆς μητρὸς.

«Σὲ παρακαλῶ, μητέρα» ἐψιθύρισε καὶ ἐκλήσασε πρὸς τὴν μητέρα τῆς.

Ἄλλ' ἡ ὄψις τῆς γυναίκος ἔμεινεν ἀσθηρὰ καὶ ἀκαμπτος. Χωρὶς ποσῶς νὰ μεταβάλλῃ τὴν στάσιν τῆς, ἐπανάλαβε, διατάσσουσα τὰ κωδία ἐπὶ τοῦ δίσκου: «Θὰ σκεφθῶμε, θὰ ἰδοῦμε!»

«Θὰ λάβῃ μέρος» εἶπεν αἰφνης μίᾳ δυνατῇ καὶ ἀποφασιστικῇ φωνῇ.

Ἡ Κλεμεντίνα Ἰουλίττα ἔρριψε τὸ κοχλιάριον, τὸ ὅποιον ἔτυχε κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην νὰ κρυθῇ εἰς τὴν χεῖρά τῆς, καὶ ὀρθώσασα ὄλον τῆς τὸ σῶμα ἐκτέταξε βλοσυρῶς τὸν ἄνδρα τῆς.

Ὁ Καῖϋ ἔπεμψε τὴν Καρμελίταν εἰς τὸ δωμάτιόν του, διὰ νὰ τῷ φέρῃ δῆθεν ἐν βιβλίον, ὅτε δὲ ἡ μικρὰ ἐξῆλθεν ἐκ τῆς αἰθούσης, εἶπε πρὸς τὴν εὐχρῶν του.

«Ἀπέπεμψε τὴν Καρμελίταν, διότι θέλω νὰ ὀμυλῶ ἀμέσως μαζί σου περὶ αὐτοῦ τοῦ πράγματος. Διατί δὲν θέλεις νὰ ἔλθῃ μαζί μας, σήμερον ὅπως καὶ εἰς τὸ μέλλον;»

«Ἰνωροῖς τὰς ἰδέας μου. Αὐταὶ αἰ διασκεδάσεις πρέπει ν' ἀποτελοῦν ἐξαιρέσιν διὰ τὰ παιδιὰ, καὶ ὄχι κανόνα» ἀπήντησεν ἡ γυνή. «Ἐκτός τούτου δὲν εἶνε καλὸν διὰ τὰ μικρὰ παιδιὰ νὰ εὐρισκωνται πάρα πολὺ συχνὰ μετὰ τοὺς μεγάλους. Ἀκούουν καὶ βλέπουν πράγματα, τὰ ὅποια εἶνε καλῆτερον νὰ τοῖς μόνον ἀγνωστα εἰς τὴν

ἡλικίαν των. Νὰ ἀναγκασθῶμεν δὲ πάλιν εἰς ὄλους μας τοὺς λόγους καὶ εἰς ὅλα μας τὰ κινήματα νὰ λαμβάνωμεν ὅπ' ὄψιν τὰ παιδιὰ, εἶνε πολὺ ὀχληρόν.»

«Καὶ πότε λοιπὸν πρέπει νὰ εὐρισκῆται εἰς μετὰ τὰ τέκνα του; Ἡ πρῶτα ἔχει τὰ καθήκοντά τῆς καὶ τὰς ἐργασίας τῆς. Εἰς τὸ τραπέζι δὲν τοῖς ἐπιτρέπεται ἡ ὀμιλία. Τὸ ἐσπέρας εἶνε δι' αὐτὰ ἡ ὥρα τοῦ ὄπνου. Νομίζω ὅτι καμμία ἄλλη εὐκαιρία δὲν εἶνε τόσον κατάλληλος νὰ ἐπιθῶμεν ἀφελίμως ἐπ' αὐτῶν, ὅσον οἱ περιπατοὶ καὶ αἱ ἐκδρομαί, κατ' ἄς ἐξοικειωθῶμεν αὐτὰ συγχρόνως πρὸς τὴν φύσιν. Τί φρονεῖς περὶ τούτου, Μερτσέδες;» προσέθηκεν ὁ Καῖϋ ὄλιγον τι ἀπερισκέπτως.

Ἡ Μερτσέδες παρετήρησε τὸν Καῖϋ μετὰ ἰδιαίτερον τι βλέμμα, καὶ δὲν εἶπε τίποτε.

Ἄλλ' ἡ Κλεμεντίνα Ἰουλίττα ἔλαβεν ἀμέσως τὸν λόγον καὶ εἶπε: «Εἶνε πολὺ ἀσχημον, ὅτι ἀποκλίνωμεν τόσον πολὺ εἰς τὰς ἰδέας μας. Ἐννοοῦμεν τὸ πρᾶγμα κατ' ὅλας διάφορον τρόπον. Ἐγὼ πρὸ πάντων θεωρῶ ἐπιβλαβές καὶ ἐπικίνδυνον τὸ νὰ συνευθίζωμεν τὰ παιδιὰ εἰς τὰς διασκεδάσεις. Καὶ κατὰ πρό ὀλίγου εἶπα: εἶναι πάρα πολὺ ὀχληρὸν πρᾶγμα νὰ εἶνε κανεὶς πάντοτε ἀναγκασμένος χεῖρον τῶν παιδιῶν νὰ ζητῆ τὰ λόγια του. Πρέπει ἐπὶ τέλους ν' ἀπαλλοτριωθῶμεν ἐνίοτε αὐτῆς τῆς ὀχληρᾶς ἀνάγκης.»

«Πρὸς τοῦτο ἔχομεν τὰς ἐσπέρας», ἀπήντησεν ὁ Καῖϋ συντόμως. Ἡ Κλεμεντίνα Ἰουλίττα ὕψωσε σπασμαδικῶς τοὺς ὄμους καὶ χωρὶς νὰ προφέρῃ οὐδὲ λέξιν ἔθηκε τὸν καφὲ τοῦ ἀνδρός τῆς ἐπὶ τοῦ τραπέζιου.

«Δὲν τὸν πίνεις βαρὺν;» ἠρώτησεν ἔπειτα τὴν ἀδελφὴν τῆς καὶ παρετήρησεν αὐτὴν μετὰ βλέμμα ἐταστικόν. Ἡ Μερτσέδες ἐσκαδάθη φιλοφρόνως καὶ ἠεχαρίστησε.

Τὴν στιγμὴν ταύτην εἰσῆλθεν ὀρηκτικῶς ἡ Καρμελίτα εἰς τὸ δωμάτιον καὶ ἐλησμόνησε νὰ κλείσῃ τὴν θύραν. Ἐκ τοῦ προδρόμου ἔπνευσε σφοδρὸν βέμα ἀέρος.

«Κλείσε δὲ τὴν πόρτα!» ἐφάνασεν ἡ Κλεμεντίνα Ἰουλίττα μετ' ὀργῆς, καὶ ἡ ἀφελὴς, ἐδύρος ὄψις τοῦ κορασίου μετέβληθη αἰφνης εἰς τὴν ἐκφρασίαν ἐκείνην τῆς αἰφνιθῆδος θλίψεως, ἥτις φαίνεται τόσον συγγινητικὴ εἰς τὰ πρόσωπα τῶν παιδιῶν μας.»

«Πόσον εἶσαι ἀφιλόφρον!» εἶπεν ὁ Καῖϋ μετ' ἐλαφρᾶς μομφῆς.

Ἡδὴ εὐώπων πάντες. Ὁ Καῖϋ ἐγύριζε τὰ φύλλα τοῦ βιβλίου, τὸ ὅποιον ἔφερον ἡ Καρμελίτα. Ἡ Κλεμεντίνα Ἰουλίττα ἐστηρίχθη εἰς τὸ προτεχισμα τοῦ ἐξώστου καὶ ἀπεστραμμένον ἔχουσα τὸ πρόσωπον παρετήρησε τοὺς ὀσκατῶς ἐκτεινομένους λειμώνας ἢ δὲ Μερτσέδες καὶ τὸ κοράσιον μετέβησαν μετὰ ἐλαφρὸν βῆμα εἰς τὸ παρακείμενον δωμάτιον.

Μετὰ τινα σιγὴν μετεστέραφεν αἰφνης ἡ Κλεμεντίνα Ἰουλίττα πρὸς τὸν ἄνδρα τῆς καὶ εἶπε:

«Πρέπει νὰ ὀμυλῶμεν καὶ πάλιν. Ἀπὸ αὐτῶς τὰ ἀντιλόγιας

δεν εμπορεί να προέλθῃ ποτέ καλόν τι. 'Η πρέπει ν' ἀρῆσθαι εἰς ἐμὲ τὴν φροντίδα τῆς ἀνατροφῆς, ἢ —»

Κατὰ τὴν στιγμήν ταύτην ἤλθεν ἡ παιδαγωγὸς ἐκ τοῦ κήπου καὶ ἔφερε τὰ δύο παιδιά. Ταῦτα ἔβρεξαν ἀμέσως πρὸς τὴν μητέρα των, ἀλλ' αὐτὴ ἀπέκρουσεν ἀπὸ ἀποτίμωσος καὶ ἔκαμε νεύμα εἰς τὴν παιδαγωγὸν νὰ τὰ λάβῃ μαζὴ τῆς καὶ ν' ἀπέλθῃ.

Ὁ Καῖϋ, τοῦ ὁποίου ἐμελλεν ἦδη νὰ ἐκραγῇ ἡ ὀργή, ἀφωπλίσθη αἰφνης πρὸς στιγμήν διὰ τοῦ ἐπεισοδίου τούτου. Δίκαιος ἦν ἡγακάσθη ἐνδομύχως νὰ ὁμολογήσῃ εἰς ἑαυτόν, ὅτι ἡ Κλεμεντίνα 'Ιουλίττα ἐδείκνυε καὶ πρὸς τὰ ἴδια τῆς τέκνα τὴν αὐτὴν ἀσχηρότητα καὶ ἀκαμψίαν.

Ἡ γυνὴ ἐνόησε τί ἐσκέπτετο ὁ Καῖϋ κατὰ τὴν στιγμήν ταύτην καὶ ταχέως ἐπαφελήθησα τοῦτο εἶπε:

«Γνωρίζεις καλῶς, ὅτι καὶ εἰς τὸν Καῖϋ καὶ εἰς τὴν 'Ιουλίαν μας δὲν συγχωρῶ τί ποτε ἀλλὰ φέρομαι ὅπως καὶ πρὸς τὴν Καρμελίταν. Ἡ σκέψις μάλιστα, ὅτι δὲν πρέπει νὰ φαίναται μεροληπτικῆ, μὴ κἀννεὶ ἀκόμη ἀσχηρότεραν τοῦ δέοντος. Πιστευσέ μου, ὅτι ἡ ἀνατροφή τὴν ὁποίαν ἔλαβεν ἡ Καρμελίτα εἰς τὸ 'Αμβούργον εἶχε τόσα ἐλαττώματα ὅσα καὶ προτερήματα. Παρετήρησες, Καῖϋ, πᾶς κἀθῆται 'ς τὸ τραπέζι ἡ Καρμελίτα; εἶδες πᾶς τραγεῖται καὶ πᾶς μεταχειρίζεται τὸ πηροῦν; Ἐκείταξες τὰ νύχια τῆς πῶς τὰ δαγκᾷ; Καὶ τὸ χειρότερον ἀπ' ὅλα αὐτὰ εἶνε ἡ ἀδράδειά τῆς καὶ τὸ πείσμα τῆς.»

«Ὅχι δὲν εἶνε ἀδράδης οὔτε πεισματῶδης, καὶ ὡς πρὸς τὰ ἄλλα — τὸ παιδί εἶνε πάντα παιδί!»

Βέβαια, ἀλλὰ πρέπει μιά φορά ἐπὶ τέλους νὰ γείνη ἡ ἀρχή, διὰ νὰ διορθωθῇ ἐγκαιρῶς. Περὶ τῶν γνώσεων τῆς δὲν εἶξερα τίποτε. Πιστεύω ὅτι ἔκαμε προόδους. Ἐχει δὲ καὶ μουσικὸν ταλέντο, ἀρκετὰ καλλιεργημένον διὰ τὴν ἡλικίαν τῆς. Ἀλλὰ τὸ σπουδαιότερον ἔλλειπει: ἡ μετριοφροσύνη, ἡ ὑπακοή.»

«Πόσον ἀδικη ποῦ εἶσαι!» εἶπεν ὁ Καῖϋ καὶ συνέπτεξε σπασμωδικῶς διὰ τῶν δακτύλων τὴν ἡμερησίαν, ἣν ἐκράτει, καὶ «Αἱ! αἱ!» ἐφώνησε μὲ βαδὸν στεναγμόν.

Τί ἐσημαιοῦν αὐτοὶ οἱ φθόγγοι, ἐνόησε κάλλιστα ἡ Κλεμεντίνα 'Ιουλίττα. Ἀλλὰ πρὶν ἢ ἀποκριθῆ, προσεικόσθη ἡ προσοχή τῆς ὑπὸ τοῦ οὐοῦ τῆς Καῖϋ ἀτακτοῦντος ἐν τῷ κήπῳ.

«Τί κάνεις αὐτοῦ, Καῖϋ; Σοῦ εἶπα ἑκατὸ φορές πῶς δὲν πρέπει νὰ κόπητις τίποτε 'στὸν κήπο, οὔτε ἄνθη, οὔτε φύλλα οὔτε ἄλλο τι. Ποῦ εἶσθε, δεσποινίς; διατί δὲν προσέχετε νὰ μὴ ἀτακτῇ τὸ παιδί;» ἐφώνησεν ἡ γυνὴ μὲ ἀπότομον καὶ δεσποτικὸν ὄφρος.

«Ὡς νὰ μὴ ἐφρόντο ἑκατομμύρια φύλλα καὶ ἄνθη! ὡς νὰ μὴ εὐρίσκειτο εἰς αὐτὰ τὰ μικρὰ πράγματα ἢ εὐτυχία τῶν παιδιῶν! Τί μεγάλο δυστύχημα εἶνε ἀγ κοπῆ ἕνα βόδο 'ς τὸν κήπο; Δὲν ἀνθοῦν τὰ πάντα τριγύρω μας διὰ νὰ μᾶς τέρψουν; Ἀφῆσε δὲ εἰς τὰ παιδιά τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν εὐθυμίαν! Πόσον ἀνόητος εἶνε νὰ ἐμποδίζωμεν ὅλας τὰς ἀθάνας κινήσεις τῆς παιδικῆς καρδίας, καὶ νὰ τοῖς ἀφαιρῶμεν ἀκαταπαύστως τὴν ἀπέλειαν καὶ τὴν φυσικότητα τῆς συμπεριφορᾶς των. Πᾶσα ἀγωγή εἶνε σχεδὸν βλαβερὰ. Ἡ μεγάλη, ἡ ἀληθινὴ διδασκαλία, εἶνε ἡ φύσις. — Καὶ νομίζεις ὅτι ἡ Καρμελίτα δὲν αἰσθάνεται ἤδη τὴν διχονομίαν μας; νομίζεις ὅτι δὲν ἐννοεῖ τὰς ἐριδὰς μας; Καὶ ὅλ' αὐτὰ τὴν πρώτην ἡμέραν! Εἶμαι πολὺ ἀνήσυχος διὰ τὸ μέλλον.»

Ἡ Κλεμεντίνα 'Ιουλίττα ἔβλεπε λεπτὰ τινα νήματα, ἀπολυθέντα εἰς τὸ ἄκρον τῆς χειρὸς τῆς, καὶ συνέσφιγγε τοὺς ὀδόντας.

«Τότε σεῖλέ τὴν ὀπίσω 'ς τὸ 'Αμβούργο!» εἶπεν ἀποτόμως.

Ὁ Καῖϋ ἔβριψεν ἐπὶ τῆς γυναικὸς τοῦ ἀπερίγραπτόν τι βλέμμα, ἐν ᾧ ἔπτεκατοπρίζετο ἀγανάκτησις καὶ ἄλλος.

«Ὅχι!» ἐφώνησε μὲ ὄφρος ἀποφασιστικόν. «Ἀλλὰ ἔχω λάβῃ ἄλλην ἀπόφασιν. Θὰ προσπαθῶ νὰ κρατήσω τὴν Μερτσέδες διὰ τὴν Καρμελίταν. Μία παιδαγωγὸς δὲν δὲν δυνάη νὰ πράξῃ περισσότερον διὰ τὴν θυγατέρα μου, καὶ πρὸς τοῦτους — τὰ κοράσια ὀρεῖλον.»

διὰ τῆς ἀνατροφῆς νὰ γίνωνται ἡθικά, ἀγαθὰ τὴν καρδίαν καὶ ἡπια πλάσματα. Ἡ μόρφωσις τῆς καρδίας των εἶνε τὸ σπουδαιότερον.» Ἐν τῇ Κλεμεντίνα 'Ιουλίττα ἀνεφλέχθη ἄγριον πῦρ. Δὲν ἤξευρε πλέον τί ἐκάμνε.

«Πρόσεξε εἰς τοὺς λόγους μου, Καῖϋ: ἡ ἡ Μερτσέδες ἢ ἐγώ!» ἐφώνησε.

«Ποῦ καλὰ. Εἰς τοιοῦτους λόγους μὲ τοιοῦτον ὄφρος, ἀποκρίνομαι: ἡ Μερτσέδες!» ἀπήντησεν ὁ Καῖϋ καὶ ἤψωσε τὸ σοβαρὸν καὶ ὄφριον πρόσωπόν του πρὸς τὴν γυναῖκα, ἣτις ἔβρεχε κατ' ὅλα τῆς τὰ μέλη καὶ μὲ συνεσφαιρωμένας τὰς χεῖρας κατέβη εἰς τὸν κήπον.

Ὁ Καῖϋ ἐπέστρεφεν ἐκ τινος πρωϊνῆς ἐκδρομῆς, κατ' ἣν εἶχεν ἐπιστρώσει τὰ κτήματά του, εἶχε συνομιλήσῃ μὲ τὸν ἐπιστάτην, εἶχεν ἐξετάσῃ βιβλία καὶ λογαριασμοὺς, καὶ ἐν συντόμῳ εἶχεν ἐργασθῇ κατὰ τὴν συνήθειαν του ἀπὸ πρωΐας μέχρι τῆς μεσημβρίας. Ἐνῶ διέβαινε διὰ τοῦ ὁπίσθεν τῆς ἐπαύλεως κειμένου καὶ τοὺς μεγάλους λειμῶνας ἐμπρικκλιοντοσ ἀνδύρου, εἶδεν αἰφνης δύο παιδιά ἐκ τῶν παρακειμένων χωρικῶν καλυβῶν ζητούντας φωλεὰς πτηνῶν ἐπὶ ἐνὸς δένδρου, ἀκριβῶς δὲ τὴν στιγμήν ἐκείνην ὃ εἰς ἐκ τῶν παιδῶν κατέβαιναν ὀλισθαίνων τὸν κορμὸν τοῦ δένδρου, φέρων καὶ τὴν λεῖαν τῶν ὠόν. Ἀμα εἶδον οἱ παῖδες τὸν Καῖϋ, ἔμειναν ἀμηχανοῦντες καὶ ἐκρυψαν τὰς φωλεὰς εἰς τοὺς σκούφους των, περιμένοντες τὸ ἀποβρομέον.

«Δεῖξαι ἐδῶ τοὺς σκούφους σας!» εἶπεν ὁ Καῖϋ πλησιάζας.

Οἱ παῖδες ἠτένισαν κατὰ πρῶτον ἀλλήλους καὶ εἶτα ἐστρέψαν περιθεῖ τὰ βλέμματα πρὸς τὸν κτηματίαν.

«Ποῖος ἀπὸ σᾶς ἐκλεψε τὴν φωλεά!»

«Δὲν τὴν ἤφαρ ἐγώ» ἀπήντησεν ὁ ξανθὸς παῖς.

Κ' ἐγὼ δὲν ἤθελα νὰ τὴν πάρω, ἀλλ' αὐτὸς μὲ παρακίνησε» ἤρξισεν ὁ ἄλλος, ὁ μαυρομάλλης.

Ὁ Καῖϋ ἀκουσίως ἐμειδίασε. Ἐσκέπθη ὅτι καὶ αὐτὸς ἐν τῇ παιδικῇ του ἡλικίᾳ δὲ ἐπράττετο τὸ αὐτό.

«Ἀνάβα πάλιν ἐπάνω εἰς τὸ δένδρο καὶ θέσε τὰ αὐγά εἰς τὴν θέσιν τους, ἀλλὰ πρόσεξε μὴ τὰ σπάσης. Καὶ ἂν καμμιά φορά σὲ ξανατασκάσω, — ξεῦρετις; —»

Ὁ Καῖϋ ἐκίνησεν ἀπειλητικῶς τὴν χεῖρα, ἀλλὰ τὸ πρόσωπόν του δὲν ἐδείκνυε πολλὴν ἀσχηρότητα. Ἐνῶ ὁ μαυρομάλλης ἀνέβαινε πάλιν τὸ δένδρο ὅπως ἀποθέσει τὴν φωλεάν εἰς τὴν προτέρας τῆς θέσιν, ἠρώτα ὁ Καῖϋ τὸν ξανθὸν παιδί περὶ τῶν γονέων του καὶ τῶν ἀδελφῶν του.

«Ἐτοὶ λοιπόν, ὁ πατέρας σου εἶνε ἐργάτης, καὶ εἶσθε ἐξ ἑαδελφία;»

«Ὁ παῖς κατένευε.

«Καὶ ἔχετε ὄλοι ἐργασία;»

«Μάλιστα!»

«Καὶ σὺ, τί ἐργασίαν ἔχεις;»

«Ἐγὼ καθάρῃζω τὰ σιβάλια τοῦ κυρίου βαρῶνου καὶ κάνω θελήματα.»

«Τίνος βαρῶνου;»

«Τοῦ βαρῶνου Βόρστωρφ.»

«Ἐτοὶ; καὶ πόσο σοῦ δίνει;»

«Τίποτα.»

«Τίποτα;»

«Ὅχι, μοῦ δίνει μόνον τὰ παλὰ φορέματα. Μερικὲς φορές μοῦ δίνει καὶ καμμιά δεκάρα, καὶ κάθε πρωὶ μοῦ δίνει καὶ καφέ.»

«Ἡγαίνεις 'ς τὸ σχολεῖο;»

«Ἡγαίνω, ὅταν τελειώσω ἐνωρὶς τὴν ἐργασία μου.»

«Καὶ πόσες ἄρες ἐργάζεσαι 'ς τοῦ βαρῶνου;»

«Ἀπὸ τὰς ἐπτά ἕως τὰς ὀκτώ, καὶ τὸ ἀπογεῦμα. Τὰ μεγάλα σιβάλια τοῦ βαρῶνου, ὅσο νὰ τὰ καθάρσω, κἀει πολλὴ ἄρα. Ἐχει μόνον ἕνα ζευγάρι· κ' ἔπειτα πρέπει νὰ καθάρσω καὶ τὰ βόδια του, ζαλλοῦως δὲν βγαίνει ἔξω.»

ΠΕΤΡΟΣ ΜΑΣΚΑΝΗΣ.

«Ἐχει λοιπόν μόνον μιά φορεσιὰ βόδια;» ἠρώτησεν ὁ Καῖϋ. «Μόνον μιά φορεσιὰ» ἀπήντησεν ὁ παῖς.

Ὁ Καῖϋ ἐφαντάζετο μετὰ τὴν περιγραφὴν ταύτην τὸν βίον τοῦ συγγενοῦ του. Μιά φορεσιὰ βόδια, ἕνα ζευγάρι σιβάλια, καὶ τὰ ἄλλα ἴσως εἰς ἐνικὸν ἀριθμόν! Καὶ ὅμως οἱ δύο μεγάλοι κυνηγετικοὶ κόνες δὲν εἰμποροῦν νὰ λείψουν! Καὶ κατ' ἑκάστην ἡμέραν οἶνοι ἐλεκτοί, Μεδόκ ἢ καὶ καρπαντίτης! Ἀπεφάσιος νὰ ἐπισκεφθῇ προσεχῶς τὸν συγγενὴ του, ὅπως λάβῃ πληρεστέραν βεβαίωτητα περὶ τοῦ βίου τὸν ὁποῖον διήγε.

Ἀφοῦ ἀπέπεμψε τοὺς δύο παιδιάς ὁ Καῖϋ, ἐξηκολούθησεν τὸν δρόμον του καὶ πλησιάζας πρὸς τὴν ἐπαυλιν ἤκουσε τοὺς εὐθύμους γέλωτας τοῦ κορασίου του, μετ' ὀλίγας δὲ στιγμὰς ἔβρεξε πρὸς συνάντησιν τοῦ ἡ Καρμελίτα μετ' ἐρωδρᾶς τῆς παρειὰς αἰ δύο μεγάλοι κύνες ἐκ χαρᾶς τοὺς ὀφθαλμούς. Τὸ ζωηρὸν κοράσιον ἐσκήρτα ἀγαλλόμενον περὶ τὸν πατέρα τῆς, ἠσπάζετο τὰς χεῖρας του καὶ ἐδείκνυε παντοιοτρόπως τὴν παιδικὴν χαρὰν του.

Ὁ δρόμος ἀνέβαιναν ἤδη εἰς μικρὸν τινα καὶ ὀμαλῶτατον λοφίσκον κεκαλυμμένον ὑπὸ πυκνῶν δένδροστοιχιῶν. Ὁ ἥλιος περιέλουε μὲ τὸ θερμὸν φῶς του τοὺς κλάδους καὶ διελάμπρυνε τὰ φύλλαματα αὐτῶν μὲ τὰ θαυμασιώτατα χρώματα, ἐνῶ ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῶν δένδροστοιχιῶν ἐπεκράτει ἡσίων σκόφος.

Ἐκ τοῦ σκιωτέρου βάλους ἐπρόβαλεν αἰφνης ἡ Μερτσέδες, περιβεβλημένη λευκὴν ἐσθήτην καὶ κρατοῦσα ἀναπεπταμένον ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν τῆς ἐρυθρὸν τι ἀλεξήλιον. Ἡ καταλευκὸς ἐσθῆς καὶ τὸ ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν τῆς ἐρυθρὸν χρῶμα παρείχον αὐτῇ τὴν ὄψιν φωτεινῆς, ἀλθροῦσι μορφῆς, τὸ δὲ εὐμυκεῖ καὶ εὐκαμπτον ὄσμο καὶ τὸ ἡμερον βάδισμά τῆς ἐπηόζων τὴν ἐντύπωσιν ταύτην, ἣν ἐνεποιεῖ εἰς τὸν Καῖϋ.

«Μερτσέδες, Μερτσέδες. Ἐλα γρήγορα! ὁ πατέρας εἶν' ἐδῶ» ἐφώνησεν ἡ Καρμελίτα. Ἡ Μερτσέδες ἐκλίνε τὸ ἀλεξήλιον πρὸς τὰ ὀπίσω καὶ ἐπορεύθη βραδέως πρὸς συναντήσιν των.

Ὅτε πλησιάζαντες πρὸς ἀλλήλους ἐπορευοντο δι' ἄλλης τινὸς ὁδοῦ εἰς τὴν ἐπαυλιν, εἶπεν ὁ Καῖϋ! «Χθὲς ὠμίλησάμεν ἐν τῇ ἀμάξῃ περὶ τῆς διαμονῆς σου, Μερτσέδες. Ἐπιθυμῶ δὲ σοῦ κῆμω μίαν πρότασιν. Ἀνάλαβε σὺ τὴν ἀνατροφήν τῆς Καρμελίτας, ὡς παιδαγωγός. Μὴ χωρισθῆς πλέον καθόλου ἀπὸ ἡμᾶς.»

Ἡ Μερτσέδες ἐσταμάτησε μίαν στιγμήν καὶ παρετήρησε τὸν Καῖϋ ἐκπληκτος, συνάμα δὲ καὶ μετὰ τινος φόβου.

«Ἐγὼ — ἐγώ! Εἰς τὸ σῆτι σας — μὲ τὴν Καρμελίταν; Καὶ ἡ — 'Ιουλίττα! — εἶνε ἀδύνατον.»

«Διατί ἀδύνατον;» ἠρώτησεν ὁ Καῖϋ καὶ ἐκτόπα ἐπανειλημμένως τὴν βάρβον του ἐπὶ τῆς ἀμμοστρώτου ὁδοῦ.

«Τὸ γνωρίζεις, ἄνευ ἐξηγήσεων, Καῖϋ, ἀπήντησεν ὁ Μερτσέδες χωρὶς νὰ ὑψώσῃ τὰ βλέμματα.

«Τὸ γνωρίζω καλὰ! ἀλλὰ πρέπει νὰ εἰμὲδα ἀνώτεροι τοιοῦτων φθῶν.»

«Ὅχι, Καῖϋ! Ἀκούσε: ἔχω τὰ αὐτὰ αἰσθήματα μὲ σέ. Γνωρίζω τὴν ἀδελφὴν μου. Πρὸ ἐτῶν σοῦ τὴν περιέγραψα, δετ ἡμῖν εἰσέτι παιδίον. Ἡ περιγραφή ἦτο πιστῆ, καὶ τὸ εἶδες καὶ σὺ ὁ ἴδιος. Ἐως τώρα ἐνέειδες, καὶ ἦσθε εὐτυχεῖς. Τώρα ὅμως ὁ χαρακτήρ σου ἀνάλαμπάνει τὰ ἀρχαῖα του δίκαια. — Αὐτὸ εἶνε καὶ δὲν εἶνε καλὸ. — Καὶ ἐγώ; Ἡ ἀδελφὴ μου μὲ ἀγαπᾷ ὅσον ὀλίγον ὅσον καὶ τὴν Καρμελίταν. . . Πρὸ πάντων λυποῦμαι διὰ τὸ κατῆμένο τὸ κορίτσι. Πτωχὸ κορίτσι!»

«Πτωχὸ κορίτσι!» ἐπανέλαβεν ὁ Καῖϋ, «Δι' αὐτὸ ἀκριβῶς πρόκειται. Κάμε εἰς ἐμὲ αὐτὴν τὴν χάριν, Μερτσέδες. Μείνε, πρὸς χάριν μου. Δὲν θέλεις νὰ πρῶξῃς κἀτι πρὸς ἰδικὴν μου χάριν, Μερτσέδες;» ἠρώτησε μὲ θωπευτικὸν ὄφρος.

Ἡ ἐρώτησις αὐτῆ ἦτο σχεδὸν σκληρὰ διὰ τὴ κόρη. Μετ' ἀπερίγραπτον βλέμμα, μὲ ὀφθαλμούς ὑγροὺς ἐκ τῆς συγκινήσεως, παρετήρησεν τὸ Καῖϋ.

«Ὁμιλήσες περὶ αὐτῆς τῆς ὑποθέσεως μὲ τὴν 'Ιουλίαν;» ἠρώτησεν αἶτα, ἀναλαμβάνουσα τὴν ἀταραξίαν τῆς.

Ὁ Καῖϋ ἐσάωπα.

«Βλέπεις; εὖ ἤξευρα! Ἦταντιώδη εἰς τὴν δέλησίν σου.»

«Ὁφείλει νὰ ὑπακούσῃ» εἶπεν ὁ Καῖϋ τραχέως. «Καὶ ἂν δὲν δέλη, τότε —»

«Ὅχι, Καῖϋ, αὐτὸ δὲν εἶνε φρόνιμον» εἶπεν ἡ κόρη διακόπτουσα αὐτόν «Ἐξ αὐτοῦ ὀδύναται νὰ προέλθῃ μόνον δυστυχία. Δὲν γίνεται. Τὸ μόνον μέσον θὰ ἦτο —»

«Ποῖον;»

«Νὰ ἐπιστρέψῃ ἡ Καρμελίτα μαζὴ μου.»

Ὁ Καῖϋ ἐσκέπτετο. Ἠγωνίζετο. Ἐπειτα ὅμως εἶπε ταχέως καὶ ἐμπατικῶς:

«Καὶ δι' ἐμὲ — δι' ἡμᾶς δὲν φροντίζεις;»

«Ναι, ἀκριβῶς διότι φροντίζω διὰ σέ — δι' ἡμᾶς.»

«Δι' ἡμᾶς» ἐπανέλαβεν ἡ κόρη ταπεινῇ τῇ φωνῇ.

Ἦδη ἐβόσασαν εἰς τινα καμπὴν τῆς ὁδοῦ, ἀποκρύπτουσαν τὸν Καῖϋ καὶ τὴν Μερτσέδες ἀπὸ τοῦ κορασίου, ὅπερ ἔβρεχε μόνον, καὶ ἀπὸ παντὸς ἄλλου θεατοῦ. Τότε ὁ Καῖϋ ἔθηκε τὸν βραχίονά του περὶ τὴν μέσσην τῆς νεάνιδος.

Πρέπει νὰ ὀμιλήσωμεν καθαρά, Μερτσέδες — εἶπεν ὁ ἀνὴρ, ἐνῶ ἡ νεάνις δι' ἐλαφρᾶς κινήσεως ἀπελόθη ἀπὸ τοῦ βραχίονός του.

«Ἄγαπῶ τὴν Κλεμεντίναν 'Ιουλίαν μετ' ὅλα τῆς τὰ λάθη, σήμερον ὅπως καὶ τότε, ἀλλὰ μόνον ἐν ὄσῳ ἡ Καρμελίτα δὲν μέλλει νὰ ὑποφέρῃ ἐκ τούτου. Τότε ὅμως, — τότε . . .»

«Τότε τὴν μισεῖς» εἶπεν ἡ νεάνις συμπληροῦσα τὴν φράσιν του.

Ὁ Καῖϋ ἀπιστοχώρησεν ἐντρομος. Μετὰ βραχείαν σιγήν, ἐξακολουθήσας μὲ βῆμα βραδύ τὸν δρόμον του, ἐπεβεβαίωσε τοὺς λόγους τῆς εἰπόν:

«Ἐτοὶ εἶνε. Ἐχεις δίκαιον.»

«Βλέπεις λοιπόν, Καῖϋ; Ἡ πρότασις μου δὲν ἦτο ἡ καλλιτέρα;»

«Εἶνε καὶ ἄλλος λόγος, Μερτσέδες. Ὀδδὲνα ἄλλον εἰς αὐτόν τὸν κόσμον ἀγαπῶ ὅσον πολὺ, μετὰ τὴν γυναῖκά μου, ὅσον σέ. Εἶσαι ἀναγκαῖα εἰς ἐμὲ, διὰ τὴν εὐτυχίαν μου.»

Ἡ Μερτσέδες ἔσειε τὴν κεφαλὴν.

«Ναι, Ναι!» εἶπεν ἡ κόρη βραδέως, «Ἄλλ' ἐγώ — ἐγώ —»

Ἡ κόρη δὲν ἠδύνατο νὰ συμπληρώσῃ τὴν φράσιν.

«Θέλεις νὰ πῆς, ὅτι εἶμαι πολὺ ἐγωιστής; σκέπτομαι μόνον διὰ τὸν ἑαυτόν μου. Δὲν εἶνε ἐτοὶ, Μερτσέδες; Ἀλλὰ καὶ σὺ δὲν μένεις εὐχαρίστως πλησίον μου;»

«Ὅ, φθάνει, φθάνει!» ἐπρόφερον ἀγωνιωδῶς ἡ κόρη καὶ ἀπμακρόνθη ἀπ' αὐτοῦ δρομαία.

«Μερτσέδες!» ἐφώνησεν ὁ Καῖϋ.

Ἄλλ' ἦδη ἐχώριζεν αὐτοὺς καὶ ἡ μάλλον ἀναπεπταμένη χώρα καὶ ἡ εὐθμορς φλυαρία τῆς Καρμελίτας, ἣτις ἐσπευσε πρὸς τὸν πατέρα τῆς φέρονσα δέσμην ἀνδένων, αἵτινα εἶχε συλλέξῃ δι' αὐτόν.

(Ἐπεται συνέχεια.)

ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ.

1. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΜΑΝΤΖΩΝΗΣ, μετὰ σχετικῆς βιογραφίας (ἐν σελ. 129).
2. Ο ΠΡΗΓΚΗΨ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, υἱὸς τῆς πριγκιπίσσης Σοφίας (ἐν σελ. 132), ἐγεννήθη τῇ 7/19 'Ιουλίου 1890 ἐν τῷ ἐν Δεκελείᾳ μεγάρῳ.
3. ΜΟΥΣΙΚΗ ΣΥΝΑΥΛΙΑ. Εἰκ. ὑπὸ G. Tyrahn (ἐν σελ. 133).
4. Η ΔΕΣΠΟΙΝΙΣ ΕΛΕΝΗ ΒΑΚΑΡΕΣΚΟΥ (ἐν σελ. 136).
Εἶνε γνωστὸν τοῖς ἡμετέροις ἀναγνώστασις ἐκ τοῦ ἡμερησίου τύπου ὅτι ὁ διάδοχος τοῦ ρουμανικοῦ θρόνου, ὁ ἀνεήλικος τοῦ βασιλέως Καρόλου, πριγκίψ Φερδινάνδος κατελήφθη ὑπὸ σφοδρῶ ἐρωτος πρὸς τὴν δεσποινίδα Βακαρέσκου, τὴν προσφιλοτάτην ἀκόλουθον τῆς θείας αὐτοῦ, βασιλίσσης Ἐλισάβετ· γνωστῆ δὲ τυγχάνει καὶ ἡ μέχρι τοῦδε ἐξέλιξις τοῦ ἐρωτικοῦ τούτου ἐν Βουκουρεστίῳ ἐπεισοδίου.

Ἡ δεσποινὶς Βακαρέσκου, ἣς τὴν εἰκόνα δημοσιεύομεν σήμερον, ἀνήκει εἰς μίαν τῶν πρώτων καὶ περιωνύμων οικογενειῶν ἐν Ρουμανίᾳ, εἶνε δὲ πράγματι γυνὴ ἐξοχος ὄχι μόνον κατὰ τὸ κάλλος ἀλλὰ καὶ λόγῳ πνευματικῶν χαρισμάτων, ἐτυχε δὲ τελείας μορφώσεως, καὶ κέκτηται ἀληθῶς ποιητικὸν τάλαντον. Ἡ ἰδιάζουσα εὐνοία καὶ ἐκτακτὸς συμπάθεια, ἣς ἀπολαύει παρὰ τῇ βασιλίσσει Ἐλισάβετ ἡ δεσποινὶς Βακαρέσκου, εἶνε ἡ ἀρίστη ἀπόδειξις ὅτι ἡ διὰ τὰς φυσικὰς καὶ πνευματικὰς ἀρετὰς τῆς ἐξοχος αὐτῆ κόρη ἦτο ἀξία τῆς ἀγάπης τοῦ νεαροῦ ἡγεμονίδου.
5. ΑΙ ΦΙΛΑΙ. Εἰκὼν ὑπὸ G. Koch (ἐν σελ. 137).
6. ΠΕΤΡΟΣ ΜΑΣΚΑΝΗΣ (ἐν σελ. 140). Ἴδε «Ἐπιστῆμη καὶ Καλλιτεχνία» σελ. 143.</

Η περί του κάρικα και κάμκαμ έρις. Ο περίφημος Ι.η. Ramée, έτι γνωστότερος υπό τὸ λατινικόν του ὄνομα Ramus, ήτο εἰς ἐκ τῶν σοφῶν ἐκείνων ἀνδρῶν εἰς τῶν ὁσίων τὸν ζήλον καὶ τὴν ἐνέργειαν ὀφειλομένων τὴν χάριν, οἱ τὸ μεσαιωνικὸν ἀκότος διεσκέδαθη ἐκ τῆς Ἐδρώπης καὶ ἡ λαμπρὰ τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Ῥώμης ἐφάπτεσεν αὐτῆς πνεύματα. Ἄνω δὲ δέκατος, Φραγκίσκος ὁ πρῶτος, ὁ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας, ὅστις διὰ τῆς περιδάλφσεως καὶ προαγωγῆς τῶν ἐπιστημῶν, τῶν γραμμάτων καὶ τῶν ὠραίων τεχνῶν ἐπαξίως ἐπωνομάσθη «pre des lettres» (πατὴρ τῶν γραμμάτων), καὶ οἱ Μέδικοι εἶχον πρόβλητα πολλά, πρὸς ἀνέγερσιν τοῦ κοινωμένου πνεύματος τῆς ἀνθρωπότητος· ἀλλὰ μετ' ὅλας αὐτῶν τὰς εὐγενεῖς προσπαθείας ἡ βαρβαρότης ἐξεστράπευε ἀπὸ ὅλας τῆς τρέψεως· ἡ γλῶσσα τοῦ λαοῦ ήτο ἀλλόκοτον μίγμα διαφόρων διεφθαρμένων γλωσσῶν. Ἡ λατινικὴ γλῶσσα καὶ ἡ Ἑλληνικὴ παρεμφερῶν καὶ διεστρέφοντο διὰ τῆς καλουμένης γοτθικῆς προφορᾶς, ήτις ήκούετο καὶ ἀπὸ αὐτῶν τῶν καθεδρῶν τοῦ πανεπιστημίου τῶν Παρισίων. Ο Ῥάμος εἶχεν ἰκανὴν καλαισθησίαν, ὡστε νὰ αισθάνεται τὸ γελιοῦν αὐτῆς τῆς προφορᾶς, ἰκανὴν δὲ τόλμην ὡστε νὰ καταπολεμῇ αὐτήν, καὶ ἰκανὴν δραστηριότητα, ὡστε νὰ μηδενίσῃ ἐντελῶς τὴν κυριαρχίαν τῆς. Ἀφοῦ ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐδίδασκε τὴν φιλοσοφίαν ἐν τῇ Σχολῇ Presle, ἔλαβεν ὁ Ῥάμος τὴν συστάσει τοῦ κενδριναλίου τῆς Λοδβαργίης ὅτιον καθηγητὸς τῆς ῤητορικῆς ἐν τῷ βασιλικῷ κολλεγιῷ. Ἐνταῦθα κατελήφθη ὑπὸ νέου φλογεωτέρου ζήλου, νὰ ἐκκαθάρῃ καὶ νὰ προαγάγῃ τὴν ἐπιστήμην. Ἡ πρώτη κατάχρησις τὴν ὁμοίαν προσέβαλεν, ήτο ἡ γοτθικὴ προφορά τοῦ λατινικοῦ Qu ὑπερ ἐποφύετο φς K. Τὸ ποῦς λόγου χάριν ἐποφύετο κατὰ τὴν γοτθικὴν προφορὰν φς κίς, τὸ quaquam φς kamkam (κάμκαμ) καὶ οὕτω καθεξῆς. Ο Ῥάμος καθίστατο τοῦς μαθητὰς αὐτοῦ πρόσεκτικὸς εἰς τὸ ἐφαρμῆνον τῆς προφορᾶς ταύτης καὶ ἀπειδείκνυεν αὐτοῦς ἐπιστημονικῶς ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἀποστερῶσι τὸ σὺμφωνον τοῦτο τοῦ προσήκοντος αὐτῷ φθόγγου. Πολλοὶ συνάδελφοι τοῦ Ῥάμου ήκολούθησαν τὸ παράδειγμα του καὶ μετ' οὐ πολὺ δὲν ήκούετο πλέον ἐν ταῖς σχολαῖς οὔτε κάμκαμ οὔτε κίς. Ἀλλ' οἱ καθηγηταὶ τῆς Σορβόννης ήσθάνθησαν πολλὴν προσβληθείσαν τὴν φιλοτιμίαν, διότι τοσοῦτον σπουδαία μεταρρυθμίσις ἐγένετο ἀνεῦ τῆς γνωμοδοτήσεως των. Συνηθροίσθησαν λοιπὸν ἀμέσως ὡς ἐξετάσωσιν ἐμβριθῶς τὸ σπουδαιότατον τοῦτο ζήτημα τῆς προφορᾶς τοῦ Qu, καὶ ἀπεφάνθησαν — ὡς ήτο ἐπόμενον — ὅτι ἡ συνήθης γοτθικὴ προφορὰ τοῦ Qu φς ἀπὸ κ ήτο ἡ μόνη ὀρθή, ἡ δὲ καινοτομία τοῦ Ῥάμου ἐφαρμῆνη καὶ ἀπορριπτέα· συγχρόνως δὲ ἐξέδωκαν ἀπόφασιν, κατ' ἣν πᾶς ὅστις ήθελε προσφέρει εἰς τὸ ἐξῆς quaquam ἀντὶ τοῦ kamkam θὰ περιέπιπεν εἰς τὴν δυσμένειαν τῆς Σορβόννης. Ὅλιγον χρόνον μετὰ τὴν ἐκδοσιν τῆς ὑψηλῆς ταύτης ἀποφάσεως, νεαρὸς τις ἱερεὺς ὀνόματι Pillorge ἐτόλμησε κατὰ τὴν δημοσίαν συζήτησιν νὰ προφέρῃ τὸ ἀπηγορευμένον κβάρικβαμ. Οἱ ὁπαδοὶ τοῦ κάμκαμ κατεμήνυσαν ἀμέσως εἰς τὴν Σορβόννην τὸ ἀνοσιούργημα τοῦτο, οἱ δὲ σεβαστοὶ πατέρες τῶν γραμμάτων ἐν τῇ σφοδρότητι τῆς ἀγανακτήσεως των ἐτιμώρησαν τὸν ἱερέα ἀποστερήσαντες αὐτὸν σημαντικῆς τιμῆς ἐκκλησιαστικῆς συντάξεως ἐν ἐλάμβανεν ἕως τότε. Ὁ ὅπως τιμώρηται ἱερεὺς εἶχε μετὰ τῶν σπουδαστῶν πολλοὺς φίλους, οἵτινες ἀμέσως συνησπύθησαν πρὸς ὑποστήρισίν του. Συνηθροίσθησαν ἐν μεγάλῳ ἀριθμῷ ἐν τῇ πλατείᾳ Cambrai, καὶ ὑψώσαντες μεγάλην ἐρυθρὰν καὶ λευκὴν σημαίαν ἐξέκίνησαν ἐν σήματι κατὰ τῶν οἰκοδομημάτων τῆς Σορβόννης. Ἐπὶ τῆς σημαίας ήσαν με ὑπερμεγέθη γράμματα γεγραμμένα αὐτῶν λέξεις: «Ζήτω ὁ βασιλεὺς! Ζήτω τὸ πανεπιστήμιον. Κάτω τὸ κάμκαμ!» Ἐν τῷ μεταξύ τὸ ἐναντίον κόμμα δὲν ήμεινεν ἀργόν. Μαθόντες τὴν ἐπιχειρημένην ἐφοδὸν τῶν ἐχθρῶν ἐξάρτησαν οἱ σπουδασταὶ τῆς θεολογίας ἐκ τῶν κελλίων των εἰς τὴν ὁδὸν Fouarre καὶ ἱδρυσαν ἐπ' ἰσῆς μεγάλῳν σημαίων, φέρονσαν τὴν ἐπιγραφήν: «Ζήτω ἡ Σορβόννη! Κάτω τὸ Quaquam!» Ἡδὴ τὰ δύο ἐχθρικά στρατεύματα ἐβρίσκοντο πλησίον ἀλλήλων, — ἤδη οἱ νεαροὶ φανατικοὶ μένεια πνέοντες βήνωνον τὰς βάβδους των καὶ τὰ κονδύλομαχαρά των, —

ὅτε αἰφνης ὁ Ῥάμος, συνοδουόμενος ὑπὸ τοῦ ἀστυνόμου καὶ τινων εὐταξίων, παρουσιάσθη ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης καὶ ἐφώνασε: «Τὶ τρόπος εἰν' αὐτός, ἀγαπητοὶ σπουδασταὶ; Εἰμεθα Ῥωμαῖοι, εἰμεθα Βοζαντινοὶ, ὡστε νὰ ἐξαπώμεθα τόσον διὰ τοιαῦτα πράγματα; πᾶς; ἐνεκα μᾶς λέξεως, μᾶς μηδαμινῆς λέξεως θέλετε νὰ χύσητε τὸ ἀδελφικὸν σας αἷμα; Ἐντροπή σας! Καταθέσατε τὰ ὄπλα, ἀγαπητοὶ μου, καὶ ἀσπάσθητε ἀλλήλους! Ἀφήσατε εἰς τὸ κοινοβούλιον τὴν φροντίδα, νὰ διαλάβῃ τὴν ἐπίδα, ήτις ήγέρθη ἀπὸ τῶν ἐδωλίων σας, καὶ νὰ ἀποφασίσῃ περὶ τῶν συνεπειῶν αὐτῆς. Ἡ ἀλάνθαστος σοφία τῆς ἐξαίρετου ταύτης γερουσίας παρέχει ἀσφαλῆ ἐγγύησιν εἰς τὸν καταπεισθέντα.» Ἡ παρουσία καὶ ὁ λόγος τοῦ καθηγητοῦ ἐπενήργησαν φς ἀπὸ μηχανῆς θεός· ὁ Ῥάμος, ὅστις ἀπῆλθε γενικῶς καὶ βαδιστῶτος σεβασμοῦ, εἶχε τὸ προνόμιον, νὰ κατενύξῃ τὰς πανεπιστημιακὰς ἐπίδας καὶ ταραχάς, καὶ νὰ ἀποσοβῇ τὰς σχολαστικὰς καταγίτας. Ὁ ἱερεὺς Pillorge ήκολούθησε τὴν συμβουλήν των σοφωτέρων καὶ συνετωτέρων ἐκ τῶν συναδέλφων του: ἔκαμεν ἔφασιν εἰς τὸ κοινοβούλιον καὶ ἤδη ἡ ὑπόθεσις αὐτῆ ήλθεν εἰς ἀληθινὴν διαδικασίαν. Οἱ δόκτορες τῆς Σορβόννης παρουσιάσθησαν καὶ ἐνέτειναν ὅλας τὰς δυνάμεις πρὸς ὑποστήρισίν τοῦ quaquam των, ἐνῶ φς ἑτέρου ὁ Ῥάμος ἐπὶ κεφαλῆς τῶν καθηγητῶν τοῦ πανεπιστημίου ἀνῆρει τὰ ἐπιχειρήματά των μετὰ πολλῆς εὐγλωσσίας καὶ λογικῆς. Ἄνω γενικὸν δικηγὸρο, ὁ Jean Bapiste de Htrepoix καὶ ὁ Felix Sebastian Dumouchel, ὑπερησπύζον ἐκ τῆς ἰδικῆς των ἀπόψεως τὴν γγύμην τῶν καθηγητῶν τοῦ πανεπιστημίου, ήτοι τὴν ὀρθότητα τοῦ quaquam. Μετὰ τρεῖς συνεδριάσεις τὸ κοινοβούλιον ἐξέδωκεν ἀπόφασιν, δι' ἣς εἰς μὲν τὸν ἱερέα Pillorge ἀπεδίδοτο ἡ ἀφαιρέσεια αὐτῷ ἐκκλησιαστικῆς συντάξεως, ἡ δὲ περὶ τοῦ quaquam καὶ kamkam κρίσις ἀνετίθετο εἰς τοὺς γραμματικούς. Ἀλλ' ἡ ἔρις ἀπέχεν εἰσέτι πολὺ ἀπὸ τῆς λύσεως τῆς. Ἡ ἐκδικητικὴ Σορβόννη, ήτις ἄλλως τε οὐδεμίαν προθυμίαν εἶχε νὰ ὑποκίνησιν εἰς τὴν ἀπόφασιν τοῦ κοινοβουλίου, ἐμνηχάτο παντοίας τελεωτήριον βρδιουργίας ἐναντίον τοῦ πανεπιστημίου καὶ ἐναντίον τοῦ Ῥάμου, τὸν ὁποῖον ἀνόμαζεν ἐπικινδυνώτατον νεωτεριστήν. Ἐντεῦθεν πρόεκυτον ἀκατάπαντοι καὶ πεισματώδεις ἐρίδες καὶ αἱματηροὶ ἀγῶνες μεταξύ τῶν νεαρῶν θεολόγων καὶ τῶν σπουδαστῶν τοῦ πανεπιστημίου. Ὁ Ῥάμος ἐπὶ τέλους καὶ ἡ γγύμη του ἐθρῆσθη. Ἀλλὰ μετὰ δύο περὶκου ἔτη ὁ σοφὸς οὗτος ἀνὴρ ἀπώλεσε τὴν ζωὴν του κατὰ τὴν Νύκτα τοῦ ἁγίου Βαρδολομαίου ὑπὸ τὰ ἐγχειρίδια τῶν δολοφόνων τῆς Αἰκατερίνης τῶν Μεδίκων. Τὸ πᾶμά του ἐθρῆρθη διὰ τοῦ παραθύρου εἰς τὴν ὁδόν, καὶ ὡδὸν τῶν νεαρῶν θεολόγων μετὰ καννιβαλικῆς βαρβαρότης ἐσφῆθη καὶ ήρωτηριάσθη. Τόσον φόβερὰ ὑπῆρξε καὶ ἡ μετέπειτα ἐνέργεια τῆς περὶ τοῦ κβάρικβαμ καὶ τοῦ κάμκαμ ἐρίδος.

Τὸ φίλημα. Ἡδόνάτ τις νὰ πιστεύσῃ ὅτι ἡ συνήθεια τοῦ φιλήματος εἶνε γενικὴ εἰς ὅλους τοὺς λαοὺς καὶ εἰς ὅλας τὰς ἐποχάς, καθότι τὸ φίλημα εἶνε ἡ φυσικωτάτη ἐκδήλωσις τῆς ἀγάπης ἡ τοῦ ἔρωτος ἡ καὶ τοῦ σεβασμοῦ, — αἰσθημάτων ἀτινα ἀνεκαθῆν ὑπῆρξαν ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ ὅμως ὑπάρχει λαὸς ἐκ πολλῶν ἐκατομμυρίων ἀνθρώπων ἀποτελούμενος, ὅστις ἀγνοεῖ τὸ φίλημα παντελῶς: καὶ ὁ λαὸς οὗτος εἶνε ὁ Κινέζοι. Ἐσχάτως, Σίνης τις Μανδαρίνος, ἐπισκεφθεὶς πρώτην φοράν τὴν Ἐυρώπην, ἔγραψεν ἐν ταῖς περιγραφαῖς τοῦ ταξιδίου του τὰ ἐξῆς: «Παρὰ τοῖς Ἐυρωπαίοις ἡ ἐκδήλωσις τῆς ἀγάπης γίνεται διὰ τοῦ φιλήματος, ὅπερ συνίσταται εἰς τοῦτο, ὅτι τὰ χεῖλη τοῦ ἐνὸς προσκολλῶνται ἐπὶ τῶν χειλέων ἡ ἐπὶ τῶν παρειῶν τοῦ ἑτέρου καὶ παράγουσι κρότον τινά· πρὸ πάντων δὲ τὰ παιδιά ἐκφράζουσι τὴν ἀγάπην καὶ τὸν σεβασμὸν των πρὸς τοὺς γονεῖς των, πιέζοντά τὰ χεῖλη των ἐπὶ τῆς παρειᾶς τοῦ γέροντος πατρὸς ἡ τῆς μητρός καὶ παράγοντά τὸν κρότον ἐκείνον.» — Παρὰ τοῖς Ἐσκιμῶσι τὸ φίλημα εἶνε ἐπ' ἰσῆς ἀγνοωτον. Ὅτι, ἡμεῖς ἐκφράζομεν διὰ τοῦ φιλήματος, οἱ Ἐσκιμῶσι ἐκδηλοῦσι προσεγγίζοντες τὰς βίνας των καὶ τρίβοντες αὐτὰς μετ' ἀλλήλων.

Ἡ βλαβερότης τοῦ οἰνοπνεύματος ἐπὶ τοῦ ὄργανισμοῦ τῶν παιδιῶν. Πολὸν ἀξιοκατάκριτος εἶνε ἡ συνήθεια πολλῶν γονέων τοῦ νὰ δίδωσιν εἰς τὰ παιδιά των, κατὰ τὸ φαγητὸν ἡ ὅταν δῆποτε, οἶνον ἡ ζῦδον ἡ ρακὴν ἡ ἄλλα οἰνοπνευματώδη ποτὰ. Ὑπὸ οἶαν δῆποτε μορφήν καὶ ἀν δίδεται τὸ οἰνόπνευμα εἰς τὰ παιδιά, ἀδιάφορον — ἡ βλαβερότης αὐτοῦ εἶνε πάντοτε ἡ αὐτὴ πρῆπου. Ἐν γένει εἰς τὰ παιδιά τὸ οἰνόπνευμα ἐπενεργεῖ πάντοτε ἐπιβλαβῶς, ἐννοεῖται δὲ ὅτι ἡ ἐνέργεια τῶν χειροτέρων εἰδῶν τοῦ οἰνοπνεύματος, οἷον τῆς ρακῆς, τοῦ κονιάκ, καὶ τῶν τοιούτων, εἶνε ἐπι βλαβερωτέρα τῆς τοῦ οἴνου καὶ τοῦ ζύδου. Ὅτι, διὰ τὸν ἄνδρα εἶνε ἀνεπιβλαβῆς ἀπόλαυσις (ἐφ' ὅσον ἡ χρῆσις τοῦ οἰνοπνεύματος εἶνε μετρία), διὰ τὸ παιδίον εἶνε αὐτόχρημα δηλητηρίον. Περὶ τῆς ἐνεργείας τοῦ οἰνοπνεύματος ἐπικρατοῦσι πολλὴ ἐσφαλμένα ἰδέα παρὰ τοῖς πολλοῖς. Τὸ οἰνόπνευμα ἐδωρεῖτο πρότερον ἐπὶ μακρὸν χρόνον φς ἐξῆρετον θρεπτικὸν μέσον. Αἱ ἐντέραι φυσιολογικὰ ἔρευνα ἀποδεικνύουσι ὅτι ἡ θρεπτικὴ αὐτοῦ ἀξία εἶνε ἐλαχιστή, τινὲς δὲ μάλιστα διάσημοι φυσιολόγοι, φς ὁ καθηγητῆς Bunge ἐν Basel, θεωρεῖ αὐτὴν ἰσῆν τῷ μηδενί. Βέβαιον εἶνε, ὅτι τὸ οἰνόπνευμα εἶνε οὐχὶ τόσον θρεπτικὸν μέσον, ὅσον ἔδρευον τῶν ἡμετέρων νεύρων, τὰ ὁποῖα διεγείρει καὶ ζωογονεῖ, τόσον τὰ τοῦ στομάχου, δι' ὧν προκαλεῖ τὴν θρῆξιν, ὅσον καὶ τὰ τοῦ ἐγκεφάλου, δι' ὧν ἐπιτείνει τὴν πνευματικὴν ἐκίνησιν καὶ ζωηρότητα. Τοιοῦτοτρόπως τὸ ἀλκοόλιον εἶνε δι' ἡμᾶς τωνατικὸν καὶ ζωογονητικὸν μέσον, ἀλλὰ μόνον εἰς μικρὰς δόσεις καὶ οὐχὶ κατὰ συνήθειαν πινόμενον. Ἄλλως ἀκαμψύδεται ἡ ἐνέργειά του αὐτὴ καὶ μετατρέπεται εἰς τὸ ἐναντίον, ήτοι καθίσταται δηλητηριώδης. Ὅπως ἐν τῇ φυσιολογίᾳ, οὕτω καὶ ἐν τῇ ἱατρικῇ ἡ ἀξία τοῦ ἀλκοόλιου ἐκρίθη διαφόρος εἰς τὰς διαφόρους ἐποχάς. Ἀναμφίβολον εἶνε ὅτι τὸ ἀλκοόλιον ἔχει καὶ ἱαματικὴν ἀξίαν εἰς νόσους τινὰς καταστάσεις, φς λ. χ. εἰς αἰφνιδιακὴν ἐπερχομένην ἀδυναμίαν τῆς καρδίας, εἰς ταχέαν κατάπασιν τῶν σωματικῶν δυνάμεων καὶ τὰ τοιαῦτα; — εἰς τοιαύτας δὲ περιπτώσεις βεβαίως πρέπει νὰ παρέχεται καὶ εἰς τὰ παιδιά ἡ ἱαματικὴ ἐνέργεια τοῦ ἀλκοόλιου, ἀλλὰ μόνον κατὰ διαταγὴν τοῦ ἱατροῦ, καὶ εἰς μικρὰς δόσεις, καὶ ἐφ' ὅσον χρόνον ἡ χρῆσις αὐτοῦ εἶνε ἀναγκαία. Μεταξὺ τῆς τοιαύτης χρήσεως τοῦ οἰνοπνεύματος, φς ἱατρικοῦ, καὶ τῆς καταχρήσεως αὐτοῦ, χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ ἀνάγκη, εἶνε τόσον μεγάλη διαφορά, ὅσον μετὰξὺ νόσου καὶ ὑγείας. Ποῖα δὲ εἶνε τὰ βλαβερὰ ἀποτελέσματα τῆς χρήσεως τοῦ οἰνοπνεύματος παρὰ τοῖς παιδίοις; Ἡ ἐνέργεια τοῦ οἰνοπνεύματος ἐκδηλοῦται κατὰ τρεῖς διευθύνσεις: ἐπὶ τῆς λειτουργίας τῆς πῆψεως, ἐπὶ τῆς ἐναλλαγῆς τῶν ὀλῶν, ήτις κατὰ τὸ μᾶλλον ἡ ἔτιον ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς πρώτης, καὶ ἐπὶ τοῦ νευρικοῦ συστήματος. Τὰ πρῶτὰ ἀποτελέσματα τῆς ὑπερβολικῆς χρήσεως τοῦ ἀλκοόλιου εἶνε κατάρροι τοῦ στομάχου καὶ τῶν ἐντέρων, πολλὰκις ἴαν διστάσει, καὶ συχνάκις ἀκολουθοῦμενοι ὑπὸ νόσημάτων τῶν νεφρῶν. Ὅταν δὲ ὑπὸ τοιούτων κατάρρων ἐξαδενωθῇ ἡ ἐνέργεια τῶν πεπτικῶν ὀργάνων, ἐπέρχεται καὶ διαταραχῆς τῆς κανονικῆς θρῆψεως, ἀσθενῆς ἐναλλαγῆ τῶν ὀλῶν, ἰσχνότης καὶ ἐλάττωσις τῶν δυνάμεων κτλ. Πλὴν τῆς φλογώσεως καὶ τῆς παραλύσεως τῶν περιφερικῶν νεύρων, παρουσιάζεται καὶ διαταραχῆς τῆς κανονικῆς πνευματικῆς λειτουργίας. Ἰσῆν τοιαύτης ἐπιδράσεως τοῦ ἀλκοόλιου ἐφάνησαν προδήλως καὶ εἰς παιδιά. Ὁ καθηγητῆς Demme, διασημώτατος ἱατρὸς διὰ νοσήματα τῶν παιδιῶν, ἔκαμε καὶ πολλὰς ἄλλας, ἀγνώστους μέχρι τοῦδε παρατηρήσεις, περὶ τῆς βλαβερᾶς ἐπιδράσεως τοῦ ἀλκοόλιου ἐπὶ τοῦ παιδικοῦ ὄργανισμοῦ. Ἰδιὰ δὲ ἀπέδειξε δι' ἀκριβῶν παρατηρήσεων καὶ καταμετρήσεων, ὅτι τὸ οἰνόπνευμα ἐμποδίζει τὴν σωματικὴν αὐξήσιν τῶν παιδιῶν. Ἐπὶ τριῶν παιδιῶν, ἀτινα ήσαν συνειδημένα νὰ προσλαμβάνωσι τακτικῶς μικρὰν ποσότητα ἀλκοόλιου, εὔρε δι' ἀκριβῶν καὶ συνεχῶν καταμετρήσεων ὅτι μετὰ τὴν ἐντελῆ παύσιν τῆς χρήσεως τοῦ ἀλκοόλιου τὰ σώματα των ἐλάμβανον αἰφνης προφανῆ αὐξήσιν. Ὅτι τὸ οἰνόπνευμα ἐμποδίζει τὴν σωματικὴν αὐξήσιν εἶνε ἀπὸ πολλοῦ ἤδη γνωστὸν εἰς τοὺς κωνοτρόφους, οἵτινες συνειθίζοντες τοὺς νεαροὺς

κύνους εἰς τὴν πόσιν ἀλκοόλιου ἐμποδίζουσι τὴν αὐξήσιν αὐτῶν· καὶ κατορθοῦσι τοιοῦτοτρόπως νὰ παράγωσιν ἰδιαίτεραν τινὰ φυλὴν κυνῶν μικροσώμων. Τὸ χειριστὸν εἶνε ὅτι ὁ ἀλκοολισμὸς μεταδίδεται καὶ κληρονομικῶς παρὰ τῶν γονέων εἰς τὰ τέκνα. Στατιστικῶς ἀποδεικνύεται ὅτι ἐν οἰκογενεῖαις ἀνθρώπων πασχόντων ἐξ ἀλκοολισμοῦ ἡ θνησιμότης τῶν παιδιῶν εἶνε ἐκτάκτως μεγάλη, ἐκ δὲ τῶν ἐπιζώντων οἱ πλείστοι γίνονται παρῶφρονες, ἡλίθιοι, ἐπιληπτικοὶ ἡ ἄλλως νευροπαθεῖς, ὡλισισοὶ δὲ τῶν ἀπογόνων γίνονται χρήσιμα μέλη τῆς κοινωνίας. Ὅταν ἡ δύναμις ἐνὸς λαοῦ ἀρχίῃ πλέον νὰ ἐξαδενώσεται καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς παιδίοις, ὁ λαὸς οὗτος τείνει εἰς τὴν καταστροφὴν του. Μετὰ τῆς σωματικῆς δὲ ἐξαδενώσεως συμβαδίζει φυσικῶς τῷ λόγῳ καὶ ἡ πνευματικὴ, ήτις μάλιστα ἐνίοτε παρονοιάζεται ἐπι ἐνωρίτερον καὶ ἐκαυθηρότερον ἐκείνης. Καὶ ἡ ὅλη ἡθικὴ-κατάστασις ἐνὸς λαοῦ σπουδαίως ἐπηρεάζεται ὑπὸ τοῦ ἀλκοόλιου, ὅταν δὲ τὸ δηλητηρίον τοῦτο ἀρχίσῃ νὰ ἐξασκῇ τὴν ὀλεθρίαν αὐτοῦ ἐνέργειαν καὶ ἐπὶ τῆς παιδικῆς ψυχῆς, ἐπέρχεται ἀναποφρέκτως καὶ ἡ ἡθικὴ ἐξαχρείωσις τοῦ λαοῦ ἐκείνου. Ἐντυχῶς παρ' ἡμῖν ἐν Ἑλλάδι δὲν ἐπάρχει τοιοῦτος κίνδυνος, διότι οὐ μόνον τὰ παιδιά ἀλλ' οὐδὲ οἱ ἄνδρες ποιοῦνται κατάχρησιν τῶν οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν, ὅπως οἱ κάτοικοι τῶν βορείων χωρῶν, ἐνθα ὁ ἀλκοολισμὸς ἀριθμεῖ κατ' ἐκάστην πολυάριθμα ὄνματα. Οὐχ ἔτιον ὅμως ἡ γγώσις, ὅτι τὸ οἰνόπνευμα πάντοτε ἐπιβρᾷ βλαβερώς ἐπὶ τοῦ ὄργανισμοῦ τῶν παιδιῶν καὶ ἐμποδίζει πρὸς τοὺς ἄλλους τὴν σωματικὴν αὐτῶν αὐξήσιν, δύναται εἰς πάντας νὰ εἶνε ὠφέλιμος. Πέτρος Μασκάνης (ἴδε εἰκόνα σελ. 140). Ὁ νεαρὸς Ἴταλὸς μελοποιὸς Pietro Mascagni, τοῦ ὁποῖου τὸ μελόδραμα «Cavalleria rusticana» εἶχε πανταχοῦ, ἐνθα παρεστάθη, γενικῆς ἐπιδοκιμασίας μάλιστα δὲ καὶ θαυμασμοῦ, ἐγεννήθη ἐν Λιβόρνῳ τῇ 7 δεκεμβρίου 1863. Ὁ πατὴρ αὐτοῦ Δομένικος, ἀρτοποιὸς τὸ ἐπιτηδεῖμα, ἐπεθύμει πάντοτε ὡς οὐίος τὸν σπουδάζῃ τὴν νομικὴν καὶ γρητὴ διάσημος διαγέγονος. Ἀλλ' ὁ Πέτρος ήσθάνετο διακαῆ ἔρωτα πρὸς τὴν μουσικὴν, ἐπειδὴ δὲ, κατὰ τὸ ἀγγλικὸν ρητόν, «ὅπου ὑπάρχει θέλησις, ὑπάρχει καὶ μέσον» κατήρθωσε, μετ' ὅλας τὰς ἐναντιώσεις καὶ ἀντενεργείας τοῦ πατρὸς του, νὰ σπουδάζῃ κρηφῶς τὴν μουσικὴν, κατασκευάσας μάλιστα κατ' ἀρχὰς ὁ ἴδιος καὶ μουσικὸν καὶ ὄργανον, εἶδος τῆ ἀρμόνικας. Τῇ μετεπειτᾷ καὶ τῇ συστάσει τοῦ διδασκάλου του Σοφρεδίνῳ, παρὰ τῷ ὁποῖῳ ἐμάνθανε τὴν μουσικὴν ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ πατρὸς του, εἶχε τῆς βοήθειας ἐνὸς θείου του, ὅστις παρέσχεεν αὐτῷ τὰ μέσα νὰ ἐξακολουθῆσῃ τὰς ἐν τῇ μουσικῇ σπουδὰς του. Ταχέστατα προεδέσας, ἐμελοποίησεν ἤδη κατὰ ἰανουάριον τοῦ ἔτους 1881 μικρὸν τι μελόδραμα «Infilante» ὅπερ παρεστάθη ἐπιτυχῶς, καὶ κατὰ τὴν ἐν Μεδιολάνοις ἔκδοσιν ἴαν ἐξστήμηθη. Μετὰ ταῦτα ἐμελοποίησε τὸ «ἄσμα πρὸς τὴν χαρὰν» τοῦ Schiller. Ἀποθανόντος αἰφνης τοῦ θείου του, ἡγαγκάσθη νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πατρικὴν οἰκίαν. Ἀλλ' ἐντυχῶς διὰ τῆς συστάσεως ἁλίν τοῦ Σοφρεδίνῳ εἶχε τῆς προστασίας τοῦ κόμητος Larderel, ὅστις ἐπέμπε τὸν εὐφυῆ νεανίαν εἰς τὴν μουσικὴν Σχολὴν τῶν Μεδιολάνων. Ἐνταῦθα ἐσπουδάσεν ὑπὸ τὴν διδασίαν τοῦ Michele Saladino, ὅστις ἀναγνωρίσας τὴν ἐκτακτον ἐν τῇ μουσικῇ εὐφυίαν του ἡγάπα αὐτὸν πατρικῶς. Ἐνταῦθα ὁ Μασκάνης ἐμελοποίησε τὸ μελόδραμα Ratcliff. Μετὰ τὰς ἐν Μεδιολάνοις σπουδὰς του ἐπεχείρησε μακρὰν περιόδειαν, ὅπως γνωρίσῃ τὸν κόσμον, καὶ τέλος ἐγκατεστάθη φς διδάσκαλος τῶν κλειδοκωμβάλων ἐν τῇ πόλει Foggia Cerignola, ἐνθα βραδύτερον ἐχρημάτισε καὶ φς διευθυντῆς μουσικῆς ὀρχήστρας. Ἐνταῦθα ἐποίησε καὶ τὸ μελόδραμα τοῦ «Cavalleria rusticana», ὅπερ παρεστάθη κατὰ πρῶτον τῇ 17 μαῖου 1890 ἐν Ῥώμῃ μετὰ λαμπροτάτης ἐπιτυχίας, βραδύτερον δὲ καὶ ἐν ἄλλαις πόλεσι τῆς Ἰταλίας καὶ τῆς Γερμανίας, προσεπύρσεν αὐτῷ μεγάλην καὶ παγκόσμιον φήμην.

Ο ΑΔΑΜΑΣ.

Όσον καταπληκτικά και αν είναι αι επιτυχίαι τῆς χημείας ἐν τῇ κατασκευῇ τεχνητῶν πολυτίμων λίθων, δὲν κατώρθωσεν ὅμως ἡ ἐπιστήμη αὐτὴ νὰ δημιουργήσῃ γνησίους ἀδάμαντας ἐκ τοῦ ἀνθρακος, ὅστις εἶνε τὸ στοιχεῖον αὐτῶν.

Ἡ ἀξία τοῦ ἀδάμαντος δὲν εἶνε φαντασιώδης ἀλλὰ πραγματική, διότι στηρίζεται ἐπὶ ἰδιοτήτων, ἃς οὐδεὶς ἄλλος πολυτίμος λίθος κέκτηται ἐν τῷ αὐτῷ τελειότητι, καὶ τῶν ὁποίων ἡ ἐκτίμησις ἀνταποκρίνεται πρὸς τὸν βαθμὸν τῆς αἰσθητικῆς ἀρεσκείας ἢ ἀισθανόμεθα ἀπέναντι τοῦ θαυμασίου τοῦτου τῆς φύσεως δημιουργήματος.

Ἐν ἀκατέργαστῳ καταστάσει ὁ ἀδάμας δὲν ἐμποιεῖ ἡμῖν βεβαίως ἀνταξίαν τῶν προτερημάτων του τοῦτων ἐντόπωσιν· ἡ ἐπιφάνειά του, εἰ καὶ λεία κατὰ τὸ πλεῖστον, στερεῖται ὅμως λαμπρότητος, οὐχὶ σπανίως δὲ εἶνε τραχεῖα καὶ ῥηγματώδης, ἡ δὲ στερεότης αὐτοῦ δὲν εἶνε πολὺ μεγάλη, ὡς εὐκόλως θρυμματιζόμενον διὰ σφυροκοπήσεως καὶ μεταβαλλόμενον εἰς λεπτὴν κόβιν (ἀδαμαντόκονιν). Καὶ ὅμως αὐτὴ ἀκριβῶς ἡ ἑλλειψὶς τῆς μεγάλης στερεότητος (οὐχὶ τῆς σκληρότητος) εἶνε προτέρημα τοῦ ἀδάμαντος, καθότι ὁ λιθογλύφος δι' ἐνὸς μόνου κτυπήματος δύναται νὰ σχίσῃ αὐτὸν κατὰ τὰς ἐπιφανείας τοῦ ὀκταέδρου, τοῦτο δὲ ἀρκεῖ ὅπως ὁ ἀδάμας ἀρέσκει ὑποβληθῆ εἰς τὴν λοιπὴν αὐτοῦ καταργασίαν.

Μία τῶν καλλωπῶν τοῦ ἀδάμαντος εἶναι ἡ παντελής αὐτοῦ διαφάνεια, ἡ ἑλλειψὶς παντὸς χρώματος· ἐν δὲ τῶν πρακτικῶν αὐτοῦ προτερημάτων εἶνε ἡ ἑκτατος αὐτοῦ σκληρότης καὶ ἡ δύναμις τοῦ χαράσσειν τὴν ὕαλον καὶ ὅλα τὰ ὄρυκτά. Ἐτέρα θαυμασία ἰδιότης τοῦ ἀδάμαντος εἶνε ὅτι, ἐκπορούμενος πρότερον καὶ ἐκτιθέμενος εἰς τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου, λάμπει εἴτα ἐν τῷ σκότει φωσφορίζων, εἰς δὲ τὸ φῶς ὀφθαλμοῦ ἀκτινοβολεῖ παρυσιάζων λαμπρότατα χρώματα. Ἀλλ' ὡς πρὸς τὸ τελευταῖον τοῦτο, οἱ ἐν Παρισίῳ κατασκευασθέντες τεχνητοὶ ἀδάμαντες (pierres d'Austrich) εἶναι τοσοῦτον τέλειοι, ὥστε μόνον ἡ ἐξέτασις τῆς σκληρότητος καὶ τοῦ εἰδικοῦ βάρους, ὅπερ ἐν τῷ γνησίῳ ἀδάμαντι εἶναι 3/10 ἕως 3/10, δύναται νὰ προφυλάξῃ τινὰ ἀπὸ ἀπίτης.

Τὰ πειράματα, ἅτινα ἐγένοντο ὅπως ἐξακριβωθῆ ἡ φύσις τοῦ ἀδάμαντος, διδάσκουσι ὅτι τὸ ὄρυκτον τοῦτο συνίσταται ἐκ καθ' αὐτὸ ἀνθρακος καὶ εἶνε ὅσῳ καύσιμον.

Ὁ ἀδάμας εὑρίσκεται ἐν ταῖς Ἰνδίας, ἐν τῇ νήσῳ Κεϋλον, ἐν Βρασιλίᾳ, ἐν Οὐράλ καὶ εἰς ἄλλα τινὰ μέρη. Ἐν Βρασιλίᾳ εὑρέθησαν κατὰ πρῶτον ἀδάμαντες τυχαίως μόλις ἐν ἔτει 1727, ἐνῶ ἐξ ἄλλων μερῶν ἀδάμαντες ἦσαν γνωστοὶ καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις.

Ἡ ζήτησις τῶν ἀδαμάντων ἀπαιτεῖ ἐργασίαν λίαν ἐπίπονον καὶ γίνεταί εἰς ὅλας τὰς χώρας κατὰ τὸν αὐτὸν περὶ του τρόπου. Ἐν ταῖς Ἰνδίας ἡ ἐργασία αὐτὴ γίνεταί ὡς ἑξῆς: Τὰ ἐκ τῶν λάκκων ἐξαγόμενα χάρματα τίθενται εἰς μεγάλῃν ξυλίνην σκάφην, εἴτα διὰ τοῦ πολλοῦ ὕδατος ἀποπλύνονται τὰ περιτὰ αὐτῶν μέρη, ἐκ δὲ τῶν ἐναπομένων ἀναζητοῦνται οἱ ἀδάμαντες· ἡ καὶ κατ' ἄλλον τρόπον, τὰ ἐξορυσσόμενα χάρματα τίθενται εἰς τινὰ πλατεῖαν περιβαλλομένην ὑπὸ τείχους τριῶν ποδῶν ὕψους, εἰς ἣν διοχετεύονται ἐπανειλημμένως ὕδατα ὅπως ἀποπλύνωσι τὰ περιτὰ χάρματα, τὸ δὲ ἐναπομένον χάρμα ξηραίνομενον διερευνᾶται κατόπιν πρὸς εὑρεσὶν ἀδαμάντων.

Οὐχὶ πολὺ διάφορος, ἀλλὰ μᾶλλον ἐπίπονος εἶνε ἡ ἐν Βρασιλίᾳ ὑπὸ δούλων ἐκελευμένη ἐργασία πρὸς εὑρεσὶν ἀδαμάντων. Ἐνταῦθα διερευνῶνται αἱ κοίται τῶν ποταμῶν, πυθμένες λιμνῶν,

καὶ ἄλλα δυσερευνήτα ἐδάφη. Τὰ ὀλίγα ὕδατα τῶν ποταμῶν κατὰ τὸ θέρος μετοχετεύονται, ἡ δὲ ἰλύς αὐτῶν, ἔχουσα πολλάκις βάθος 6 ἕως 10 ποδῶν, ὑποβάλλεται εἰς τὴν, ὡς ἀνωτέρω, ἐργασίαν κατὰ τὸν χειμῶνα. Ἡ ἐν ταῖς σκάφαις ἐναπομένουσα ἄμμος, ἀφ' ἣς ἀπεπλύνθησαν ἤδη πάντα τὰ περιτὰ χάρματα, ἐξετάζεται κατόπιν καὶ διερευνᾶται μετὰ πάσης ἀκριβείας, οἱ δὲ εὑρεθέντες ἀδάμαντες παραδίδονται εἰς τὸν ἀρχιεπιστάτην, ὅστις καταγράφει αὐτοὺς ἐν βιβλίῳ. Ἡ ἀμοιβὴ τῶν δούλων εἶνε ὀρισμένη, διὰ τὰ μεγάλα εὑρήματα· ἀν ὁ εὑρεθεὶς λίθος ἔχει βάρους τοῦλάχιστον 17 καρατίων, ὁ εὑρὼν αὐτὸν δούλος ἀπελευθεροῦται.

Ἡ ἀξία τοῦ ἀδάμαντος ἐκτιμᾶται κατὰ τὸ βᾶρος, τὸ χρῶμα, τὸν βαθμὸν τῆς διαφανείας, καὶ κατὰ τὴν ἐπεξεργασίαν, ἰδίᾳ δὲ τὴν λείανσιν, καθ' ἣν πολλάκις ὁ λίθος χάνει μὲγα μέρος τοῦ ἀρχικοῦ του ὄγκου. Λογίζεται δὲ ἡ τιμὴ τοῦ ἀδάμαντος ὡς ἑξῆς: Κατὰ πρῶτον ὀρίζεται ἡ ἀξία ἀδάμαντος ἔχοντος ἐνὸς καρατίου βάρους. Ἄν οὗτος ἐκτιμηθῆ λ. χ. 200 μάρκας τότε ὁ ἔχων 6 καρατίων βάρους ἀδάμας ἀξίζει, οὐχὶ 6 × 200 ἦτοι 1200 μάρκα, ἀλλὰ 6 × 6 × 200 ἦτοι 7200 μάρκα. Μὲ ἄλλας λέξεις, εἰς ἀδάμας ἔχων βάρους 6 καρατίων, ἔχει ἀξίαν 6 φορές μεγαλύτεραν, ἢ ἑξ ἀδαμάντες ἔχοντες ἕκαστος ἐνὸς καρατίου βάρους. Ὡσαύτως 20 ἀδάμαντες, ἔχοντες ἕκαστος ἐνὸς καρατίου βάρους, στοιχίζουσι 20 φορές 200 μάρκα, ἦτοι 4000 μάρκα. Ἀλλὰ εἰς μόνος ἀδάμας ἔχων 20 καρατίων βάρους, στοιχίζει 20 × 20 × 200 μάρκα, ἦτοι 80,000 μάρκα. Πρὸς ἐκτίμησιν λοιπὸν ἐνὸς ἀδάμαντος πολλαπλασιάζεται ὁ ἀριθμὸς τῶν καρατίων, ὁ παριστᾷ τὸ βᾶρος του, ἐφ' αὐτὸν, τὸ δὲ ἐξαγόμενον τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τοῦτου πολλαπλασιάζεται πάλιν ἐπὶ τὸν ἀριθμὸν, τὸν παριστᾷντα τὴν τιμὴν ἐνὸς καρατίου ἀδάμαντος.

Ἐντελῶς ἀχρῶματοι, διαφανεῖς ὡς τὸ διαυγὲς ὕδωρ ἀδάμαντες εὑρίσκονται σχετικῶς ὀλίγοι καὶ εἶναι οἱ πολυτιμώτατοι πάντων. Οἱ πλεῖστοι ἔχουσι χρῶμα, ἢ κίτρινον ἢ πράσινον ἢ ἐρυθρὸν, ἢ κραινοῦν, ἢ εἶναι μὲν διαυγεῖς ὡς τὸ ὕδωρ ἀλλ' ἀποκλίνουσι πρὸς τὸ ὑπόφαιον, ἢ τὸ ὑποκίτρινον χρῶμα. Ἐκ τῶν μὴ ἀχρῶν ἀδαμάντων οἱ ἐρυθροὶ εἶναι, μετὰ τοῖς ἀχρῶσι, οἱ πολυτιμώτατοι, οἱ δὲ κραινοὶ οἱ εὐτελέστατοι, ἐνῶ οἱ κίτρινοι καὶ οἱ πράσινοι ἔχουσι μεσαίαν ἀξίαν.

Κατὰ ταῦτα, οἱ μεγάλοι ἀδάμαντες ἔχουσι μεγίστην ἀξίαν· οὕτω λ. χ. ὁ ἐν τῷ θησαυρῷ τοῦ πορτογαλικοῦ κράτους εὑρισκόμενος ἀκατέργαστος ἀδάμας, ὅστις ἔχει 4 δακτύλων μῆκος καὶ 3 δακτύλων πᾶχος, ἔχει ἀξίαν 120,000,000 μάρκων· ὁ ἐν Πετροῦπόλει ἀδάμας «Σανού» 500,000 ἀργυρῶν ρουβλίων, ὁ δὲ ἀδάμας «Regent ἢ Pitt» τοῦ Δουδοβίκου ἐ'. ἠγοράσθη ἀντὶ 3,375,000 φράγκων. — Οἱ περιφημότεροι ἀδάμαντες τοῦ κόσμου εἶνε: ὁ ἐν Βρασιλείᾳ τῷ 1853 εὑρεθεὶς «Ἀστὴρ τῆς Μεσημβρίας», ὅστις ζυγίζει 125 καρᾶτια καὶ κλίνει πῶς πρὸς τὸ ροδινὸν χρῶμα· ὁ ἐν τῇ κατοχῇ τῆς βασιλείας τῆς Ἀγγλίας εὑρισκόμενος ἀδάμας «Κοχ-νῶρ» ἦτοι Ὀρος τοῦ φωτός, ὅστις πρότερον μῆ εἶχε βάρους 279 9/16 καρατίων, τῶρα δὲ, ἐνεκα τῆς ἐπανειλημμένης ἐπεξεργασίας ἦν ὑπέστη, 106 1/16 καρατίων· ὁ περικοῦς «Κοχ-νῶρ» καὶ ὁ «Δαρμινούρ» ἦτοι Ἀλμπουσα θάλασσα (252 καρ.)· ὁ «Ορλώβ» ὅστις ἠγοράσθη ὑπὸ Ἀικατερίνης Β'. ἀντὶ 450,000 ρουβλίων· ὁ ἐν τῷ ῤωσ. θησαυρῷ «Σάχης» (86 καρ.)· ὁ «Πίτε» τῆς γαλλικῆς δημοκρατίας (136 3/4 καρ.)· ὁ ἐν Βιέννῃ «Φλαρεντίνος» (139 1/2 καρ.)· ὁ τῆς Δρέσδης (48 1/2 καρ.)· καὶ ἄλλοι τινεῖς μικρότεροι.

κ. Α. Κ. εἰς Vadi Halfa. Σὰς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν φιλικὴν συστάσιν σας. Ὁ τόμος διὰ τὸν ἀγγλὸν φίλον σας θὰ ἀποσταλῆ. — κ. Ν. Δ. Β. εἰς Ζημνιτσέαν. Ἐλήφθησαν καὶ σὰς εὐχαριστοῦμεν. — κ. Γ. Α. Α. εἰς Ροστό-

βιον. Τὸ γραμματίον ἐλήφθη καὶ σὰς εὐχαριστοῦμεν. — κ. Μ. Μ. εἰς Μελιτοῦπολιν. Καὶ σὰς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὸ θερμὸν μας συγχαρητήριον. — κ. Γ. Κ. Χ. εἰς Θεσσαλονικίην. ἔχετε ὀλίγην ὑπομονήν. — δεσπ. Θ. Φ. εἰς Κωνσταντοῦπολιν. Εἰκὼν ἐλήφθη

ἐγκαίρως καὶ σὰς εὐχαριστοῦμεν. — Μ. Ξ. εἰς Σεβαστοῦπολιν. Ἐνεγράψαμεν καὶ σὰς εὐχαριστοῦμεν θερμῶς διὰ τὰς φιλικὰς ἐνεργείας σας. — κ. Α. Π. εἰς Πύργον. Τὸ δελτάριόν σας ἐλήφθη καὶ θὰ συμμορφωθῶμεν.